

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อโครงการ/กิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2564 ตามตัวชี้วัดที่ 1 มิติที่ 2 มิติด้านคุณภาพการให้บริการ อาศัยแนวคิดทฤษฎี ข้อมูลพื้นฐานและกรอบแนวคิดการวิจัย โดยจะไล่เรียงหัวข้อดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1.1 แนวคิดและความสำคัญของการกระจายอำนาจ
- 2.1.2 ความสำคัญของนวัตกรรม
- 2.1.3 นวัตกรรมกับการพัฒนาท้องถิ่น
- 2.1.4 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นกับการบริการกิจการสาธารณะ
- 2.1.5 ความสำคัญของการประเมินโครงการ

2.2 ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 แนวคิดและความสำคัญของการกระจายอำนาจ

แนวคิดและหลักการกระจายอำนาจ ถือเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมไปถึงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ฉะนั้น การทำความเข้าใจถึงความหมายของหลักการกระจายอำนาจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดนี้ให้มากยิ่งขึ้น มีผู้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

ศิริน กุศลานุภาพ และสุรเชษฐ์ ชีระมณี (2526, น. 39) ได้ให้ความหมายว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายหน้าที่และอำนาจจากรัฐบาลกลางไปสู่หน่วยงานระดับรองลงไป

เสนห์ จัยโต และคณะ (2530, น. 8) แสดงทัศนะว่า การกระจายอำนาจคือ การที่รัฐบาลนั้นเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่นตนเอง โดยการเลือกผู้ปกครองที่เป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งอำนาจในปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และการบังคับบัญชานั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยการปกครองที่จะทำหน้าที่ปกครองตนเอง รัฐบาลกลางเป็นเพียงผู้ตรวจตราและควบคุมดูแลให้ท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่วางเอาไว้

จรรยา สุภาพ (2531, น. 84) และชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539, น. 22) ได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้ว่า ถือเป็นวิธีที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้กับองค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นเกี่ยวเนื่องกับส่วนของหน่วยบริหารราชการส่วนกลางในการไปจัดกิจกรรมให้บริการด้านสาธารณะบางอย่าง โดยมีความอิสระตามสมควร รวมถึงการมีอำนาจที่จะพิจารณาตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชาเพียงแต่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการของส่วนกลางเท่านั้น

รวมถึงมีนักคิดอีกหลายท่านที่มีความเห็นคล้ายกับการกระจายอำนาจ อาทิ เช่น ธนศวร์ เจริญเมือง (2542, น. 290) วิทยา เชียงกุล (2543, น. 62) เดโช สนวนานนท์ (2545, น. 14-15) และสยาม คำปรีดา (2547, น. 228) ได้ให้คำนิยามการกระจายอำนาจ หมายถึง การบริหารจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น หรือขององค์กรนั้น ซึ่งราชการบริหารส่วนกลางเพียงควบคุมกำกับดูแลแต่ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ดิน ปรัชญพฤทธิ์ (2535) ได้ให้คำนิยามว่า การกระจายอำนาจในศัพท์ รัฐประศาสนศาสตร์ หมายถึง การขยายและมอบหมายให้หน่วยที่เล็กลงไปเป็นผู้ดำเนินการหรือตัดสินใจแทนส่วนสำนักงานใหญ่ การกระจายอำนาจแบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ

1.การลดความแออัดของสำนักงานใหญ่ หรือ Deconcentration ซึ่งหมายถึง สำนักงานใหญ่มอบหมายให้หน่วยย่อยเป็นผู้ดำเนินการ หรือตัดสินใจแทน แต่อำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังอยู่ที่สำนักงานใหญ่

2.การดำเนินการหรือการตัดสินใจตกเป็นของหน่วยย่อย หรือ Devolution ซึ่งหมายถึง การที่หน่วยย่อยสามารถตัดสินใจดำเนินงานได้เอง โดยไม่ต้องขออนุญาต หรือถูกหักท้วงจากสำนักงานใหญ่

นอกเหนือจากการให้ความหมายการกระจายอำนาจในข้างต้นแล้ว ยังได้มีการจำแนกความหมายของการกระจายอำนาจไว้ตามทฤษฎีดั้งเดิม และแนวคิดทฤษฎีใหม่ (ชานาญ ยุวบูรณ์, 2503 น. 8-9 อ้างถึงใน ตระกูล มีชัย , 2538 น. 1-2) โดยแนวทฤษฎีดั้งเดิมได้ให้ความหมาย 2 ลักษณะ คือ

1.ลักษณะการกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by Territory) หมายถึง การมอบอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการจัดทำกิจกรรมหรือบริการสาธารณะต่าง ๆ ภายในเขตของตนเอง ทำให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองมากขึ้น

2.ลักษณะการกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by function) หมายถึง การมอบอำนาจให้แก่สาธารณะสามารถจัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่งได้ ทั้งนี้เพื่อให้ความอิสระในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับเทคนิคที่นำมาใช้ของงานนั้น

สำหรับความหมายของการกระจายอำนาจตามทฤษฎีสมัยใหม่ที่เน้นย้ำกับการพิจารณาตามบริบทที่ว่า เป็น “การรวมอำนาจ” หรือ “การกระจายอำนาจ” นั้น ควรจะพิจารณาว่าอำนาจที่จะตัดสินใจขั้นสุดท้ายนั้นอยู่กับองค์กรปกครองเดียวหรือหลายองค์กรปกครอง ถ้ารวมอยู่ในองค์กรปกครองเดียวเรียกว่า การรวมอำนาจ แต่ถ้าอำนาจตกอยู่กับหลายองค์กรจะเรียกว่า การกระจายอำนาจ แนวคิดทฤษฎีนี้ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่จะแยกความหมายของการกระจายอำนาจออกเป็นการกระจายอำนาจตามอาณาเขตและการกระจายอำนาจตามกิจการ เพราะการที่จะพิจารณาว่ากระจายอำนาจหรือไม่นั้น ควรพิจารณาว่าองค์กรนั้นมีอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้ายหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ได้มีข้อถกเถียงเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของการกระจายอำนาจ โดยมองว่าคำว่า “การกระจายอำนาจ” (Decentralization) มีความหมาย 2 นัย นัยแรก มองว่าการกระจายอำนาจหมายถึงการโอนอำนาจ (Devolution) (ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล, 2545, น.7) เป็นคำที่สะท้อนถึงการกระจายอำนาจที่มีระดับสูงกว่าความหมายในนัยที่ 2 คือ การกระจายอำนาจที่หมายถึงการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) เพราะการกระจายอำนาจในความหมายของการแบ่งอำนาจนั้น ดูเหมือนจะเป็นเพียงการกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นในหน่วยราชการหรือกลไกของรัฐบาลด้วยกันเองมากกว่า ในขณะที่การกระจายอำนาจในความหมายที่สองนั้น อาจหมายถึงการกระจายอำนาจที่มีขอบเขตกว้างขวาง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นการกระจายอำนาจที่เกิดขึ้นภายใต้หน่วยราชการหรือ

กลไกของรัฐบาลด้วยตนเอง แต่อาจจะเป็นการกระจายอำนาจลงไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ

จากการทบทวนคำนิยามของการกระจายอำนาจข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจหมายถึง การกระจายอำนาจ/หน้าที่ของรัฐบาลกลางสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรดังกล่าวจัดทำบริการสาธารณะให้แก่คนในท้องถิ่น หรือให้อำนาจในการตัดสินใจบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง รัฐบาลกลางมีบทบาทเพียงเป็นหน่วยในการควบคุมดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นนั้นดำเนินการตามมาตรฐานที่ตั้งเอาไว้

2.1.1.1 วัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจ

ตระกูล มีชัย (2538, น.19) ให้ความเห็นว่า การกระจายอำนาจต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. ประสิทธิภาพของหน่วยราชการเพื่อการบริหาร การจัดการ และการให้บริการประชาชน
2. ประสิทธิภาพของการทำงาน
3. ช่วยพัฒนาบรรยากาศการทำงานของข้าราชการและพนักงานให้มีความกระตือรือร้นมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการ ตระกูล มีชัย ระบุว่า การกระจายอำนาจควรเป็นไปภายใต้หลักการ คือ 1) ให้มีการกระจายอำนาจ วินิจฉัย สั่งการ และการบริหารลงไปยังหน่วยซึ่งรับผิดชอบบริการใกล้ชิดประชาชนให้มากที่สุด 2) ผู้รับมอบอำนาจต้องมีความพร้อมในการรับมอบหน้าที่ ความรับผิดชอบและอำนาจที่มากขึ้น โดยผู้กระจายอำนาจต้องให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอ 3) ต้องสร้างดุลยภาพระหว่างหน้าที่ความรับผิดชอบกับอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น 4) การกระจายอำนาจต้องเป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและบรรยากาศของการทำงาน และก่อประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมโดยรวม และ 5) การกระจายอำนาจต้องเป็นไปโดยมีเป้าหมายชัดเจนที่สามารถประเมินได้ และต้องมีการเตรียมขั้นตอนให้เป็นระบบเพียงพอก่อนการดำเนินการ

2.1.1.2 ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539, น. 22-23), ธเนศวร์ เจริญเมือง (2542, น. 291) และ สันสิทธิ์ ขวลิธธำรง (2546, น. 43) มีมุมมองเกี่ยวกับหลักการกระจายอำนาจปกครองว่า มีลักษณะสำคัญคล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้

1. มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. มีอิสระในการปกครองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจการปกครองนั้นต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองตามสมควร คือมีอำนาจวินิจฉัยได้เองด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง

4. มีงบประมาณและรายได้ของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งแยกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน (ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของตนเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยกออกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้น จะต้องมีการที่อันเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั้นนั่นเอง

ปธาน สุวรรณมงคล (2547, น. 17-18) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจ ดังต่อไปนี้

1) การกระจายภารกิจหน้าที่ รัฐได้มอบภารกิจหน้าที่บางประการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการแทนรัฐ เช่น การจัดการศึกษาบางระดับ การให้บริการสาธารณสุข เป็นต้น

2) การกระจายอำนาจการตัดสินใจ ในภารกิจหน้าที่ที่รัฐบาลมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจตัดสินใจอิสระในภารกิจหน้าที่นั้นด้วย

3) การกระจายทรัพยากรการบริหาร เมื่อรัฐบาลมอบอำนาจหน้าที่และอำนาจตัดสินใจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว จะต้องมอบทรัพยากรการบริหารด้วยเช่นกัน ได้แก่ รายได้จากการจัดเก็บภาษีในเขตจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

4) การกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมในการจัดการบ้านเมืองให้แก่ประชาชน เป็นการเปิดมิติให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น การให้สิทธิแก่ประชาชนเข้าถึงชื่อ เพื่อขอให้มีการพิจารณาถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป เป็นต้น

5) การกระจายความรับผิดชอบที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ การกระจายอำนาจหน้าที่และทรัพยากรทางการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องควบคู่ไปกับการทำให้ผู้บริหารได้ด้วย โดยมีการกำกับดูแลจากรัฐและประชาชนในท้องถิ่นด้วย (Accountability) ที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ด้วย โดยมีการกำกับดูแลจากรัฐและประชาชนในท้องถิ่นด้วย

2.1.1.3 ประเภทของการกระจายอำนาจ (Decentralization Types)

นอกจากเหนือจากความหมาย ลักษณะสำคัญและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระจายอำนาจที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ยังสามารถจำแนกประเภทของการกระจายอำนาจโดยแบ่งได้เป็น 6 ประเภท (Manor, 1999) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยาย (Decentralization by default)

การกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยายนี้ เกิดมาจากภาวะที่องค์กร หน่วยงาน หรือรัฐบาลกลาง ไม่สามารถบริหารงานหรือทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพจนกระทั่งเกิดความล้มเหลวในการทำงาน จึงทำให้ภาคประชาชนหรือภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมเกิดความตระหนักและลุกขึ้นมาเรียกร้องเพื่อให้มีการกระจายอำนาจให้กับกลุ่มประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการทำงานด้วยตัวเอง

2) การแปรรูปกิจการของภาครัฐ (Privatization)

รูปแบบของการกระจายอำนาจในลักษณะของการแปรรูปกิจการของภาครัฐนี้มีลักษณะแบบการ “โยกโอน” (handover) การกิจหรือการให้บริการสาธารณะอย่างใดอย่างหนึ่งของรัฐบาลไปให้กับภาคเอกชนทำหน้าที่แทน ซึ่งหลักการในลักษณะนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่าหากภาคเอกชนให้บริการสาธารณะหรือทำหน้าที่ใดได้ดีกว่ารัฐ ก็ควรจะโยกโอนหน้าที่นั้นให้กับเอกชนทำหน้าที่แทน เพื่อประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าทางการบริหาร

ทรัพยากร เพราะหากรัฐยังให้บริการอยู่ก็จะส่งผลให้การให้บริการสาธารณะในด้านนั้นมีประสิทธิภาพและคุณภาพต่ำ ดังนั้น การให้เอกชนเข้ามาทำหน้าที่แทนจึงเป็นการบริหารที่มีประสิทธิภาพมากกว่า

3) การกระจายอำนาจภายใต้แนวความคิดเรื่องการแบ่งอำนาจทางการบริหาร (Deconcentration / Administrative decentralization)

รูปแบบของการกระจายอำนาจในลักษณะของการแบ่งอำนาจทางการบริหารนี้ เป็นลักษณะที่ หน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลาง ได้แบ่งอำนาจหน้าที่มาให้กับหน่วยงานที่มีระดับรองลงมาจากส่วนกลางที่กระจายในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานนี้มีอำนาจในการดำเนินงานในพื้นที่ของตนเองในระดับหนึ่ง แต่อำนาจหน้าที่ นโยบาย หรือ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ดังกล่าวยังถือว่าเป็นบุคลากรที่แบ่งแยกออกมาจากส่วนกลาง ดังนั้น บุคลากรและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ได้รับการแบ่งแยกอำนาจมานี้ยังคงขึ้นอยู่กับส่วนกลางเป็นสำคัญ

4) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจ (Delegation)

รูปแบบการกระจายอำนาจในลักษณะของหลักการมอบอำนาจนี้ ถือได้ว่าหลักการมอบอำนาจนั้น มีลักษณะของความเป็นอิสระในการทำงานมากกว่าหลักการแบ่งอำนาจ ซึ่งการมอบอำนาจในที่นี้ส่วนใหญ่จะพิจารณาในมิติของการมอบอำนาจ “หน้าที่” หรือ “ภารกิจ” ให้กับหน่วยงานหรือองค์กรประเภทต่าง ๆ แต่ยังไม่ได้พิจารณาหรือเน้นไปยังการมอบอำนาจเชิงพื้นที่ ซึ่งหลักการมอบอำนาจในลักษณะนี้สามารถยกตัวอย่างหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน องค์กรอิสระ หรือองค์กรพิเศษที่ทำหน้าที่เฉพาะโครงการ ซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรเหล่านี้ ได้รับมอบอำนาจหน้าที่และภารกิจในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งจากส่วนกลาง แต่ก็ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐบาลกลางผ่านมาตรฐาน กลไกทางกฎหมาย ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอยู่ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5) การกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (Devolution)

ภายใต้แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจนั้น หลักการกระจายอำนาจแบบถ่ายโอนอำนาจ (devolution) ถือได้ว่าเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจที่มีความกว้างขวางมากที่สุด มากกว่าการแบ่งอำนาจ (deconcentration) และการมอบอำนาจ (delegation) เนื่องจากการถ่ายโอนอำนาจนี้รัฐบาลกลางได้ถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มาให้กับหน่วยงานระดับรองลงมา ซึ่งการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่จากรัฐบาลมาพร้อม “ความเป็นอิสระ” ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารจัดการ พัฒนา แก้ไขปัญหา ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ซึ่งไม่ได้มองเพียงแค่มิติในการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่อย่างเดียว แต่ยังพิจารณาถึงมิติในบริหารงานเชิงพื้นที่ของแต่ละแห่งด้วย ดังนั้น การถ่ายโอนอำนาจนี้จึงให้ความอิสระในการตัดสินใจทางการบริหารและปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ แก่หน่วยงาน

ที่ได้รับการถ่ายโอน เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยการถ่ายโอนอำนาจนี้ บทบาทของรัฐบาลกลางหรือหน่วยงานส่วนกลางจะเข้ามาแทรกแซงการใช้อำนาจหรือการบริหารงานของท้องถิ่นได้อย่างจำกัดมากหรือแทรกแซงไม่ได้เลย ตลอดจนไม่มีบทบาทในการควบคุมให้ท้องถิ่นปฏิบัติงานภายใต้การบังคับบัญชาจากส่วนกลาง แต่หน่วยงานส่วนกลางหรือรัฐบาลจะเป็นเพียงแต่ผู้คอยกำกับดูแลหรือให้ปรึกษาในการทำงานด้านต่าง ๆ แต่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะปฏิบัติตามหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับความตั้งใจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การถ่ายโอนอำนาจนี้สามารถจำแนกออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1. การถ่ายโอนอำนาจทางการบริหาร (Administrative devolution) ซึ่งหากจะอธิบายให้เกิดความชัดเจนมากที่สุด การถ่ายโอนอำนาจทางการบริหารนี้สามารถอธิบายได้ผ่านรูปแบบของ “การปกครองตนเองของท้องถิ่น (local-self-government)” โดยการถ่ายโอนอำนาจทางการบริหารนี้ หน่วยงานระดับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าได้รับการถ่ายโอนอำนาจทั้งทางการบริหาร อำนาจหน้าที่ และการคลัง อย่างกว้างขวางและมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานมากพอสมควร ส่งผลให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีโอกาสในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยทรัพยากรและความสามารถของท้องถิ่น เพื่อคนในท้องถิ่น ได้อย่างอิสระและสมบูรณ์ เนื่องจากการถ่ายโอนอำนาจทางการบริหารนี้ ส่งผลให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีทรัพยากรเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่น ตลอดจนมีอิสระในการใช้ทรัพยากรของตนเองเหล่านี้ในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างอิสระ

ระดับที่ 2. การถ่ายโอนอำนาจทางนิติบัญญัติ (Legislative devolution) ถือได้ว่าเป็นการถ่ายโอนอำนาจที่กว้างขวางและสูงสุดเมื่อพิจารณาการถ่ายโอนอำนาจภายใต้รูปแบบการปกครองประเทศแบบรัฐเดี่ยว (unitary state) จนถึงขั้นคล้ายคลึงกับการปกครองในระบอบสหพันธรัฐ ยกตัวอย่างเช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศสหราชอาณาจักร (Bogdanor, 1999) ซึ่งการถ่ายโอนอำนาจในลักษณะนี้ถือได้ว่า รัฐบาลกลางได้ถ่ายโอนอำนาจมาให้หน่วยงานระดับรองลงมาหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในเชิงอำนาจหน้าที่และในเชิงพื้นที่เพื่อให้ท้องถิ่นกำหนดชะตาชีวิตของท้องถิ่นเองได้อย่างเต็มที่ มีอำนาจในการจัดตั้งสภาที่เป็นสภาของท้องถิ่นเอง (local assembly) เพื่อออกกฎหมายบังคับใช้ในท้องถิ่นได้อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งสภาท้องถิ่นนี้ถือว่าเป็นสภานิติบัญญัติของท้องถิ่น ซึ่งยังถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐมิได้แยกตัวออกไปจากรัฐแต่อย่างใด แต่สภาท้องถิ่นที่ว่ามีอำนาจหน้าที่อย่างอิสระในการออกกฎหมาย นโยบาย เพื่อบังคับใช้ในพื้นที่หรือในท้องถิ่นของตน โดยรัฐบาลกลางไม่สามารถมาแทรกแซงหรือควบคุมการทำงานของท้องถิ่นได้

6) การกระจายอำนาจทางการคลัง (Fiscal decentralization)

โดยพื้นฐานแล้วการกระจายอำนาจทางการคลังถือเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ภายใต้การกระจายอำนาจ เพราะหากมีการกระจายอำนาจหน้าที่เพียงอย่างเดียว ก็อาจส่งผลให้หน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจสามารถทำงานหรือขับเคลื่อนไปได้หากไม่ได้รับการกระจายอำนาจทางการคลัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “มีแค่หน้าที่ แต่ไม่มีเงิน” ก็ไม่สามารถทำงานได้ ซึ่งการกระจายอำนาจทางการคลังนี้ เป็นการกระจายอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการงบประมาณและการคลังจากส่วนกลางมาให้ท้องถิ่น พร้อมกับเงินงบประมาณที่ถูกจัดจำแนกโดยยึดตามภารกิจหรือการจัดแบ่งบริการสาธารณะออกเป็นประเภทต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่แล้ว การกระจายอำนาจทางการคลังนี้เองยังส่งผลให้ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้ที่เป็นรายได้ของท้องถิ่นเองผ่านมาตรการทางการคลังหรือภาษีประเภทต่าง ๆ อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การกระจายอำนาจทางการคลังในอีกมิติหนึ่งก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการทำงานของท้องถิ่นผ่านมาตรการและเงื่อนไขทางการคลังรูปแบบต่าง ๆ อีกด้วย

2.1.1.4 จุดแข็งของการกระจายอำนาจ

สำหรับแนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) นั้น สามารถวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นจุดแข็งการกระจายอำนาจได้ในมิติต่าง ๆ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ (Mikesell, 2007)

จุดแข็งของการกระจายอำนาจ

- 1) การกระจายอำนาจสามารถสะท้อนความต้องการในระดับพื้นที่ได้เป็นอย่างดี (Spatial) เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่ได้บริหารจัดการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจึงทำให้เกิดการสะท้อนปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพภายใต้ความเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่
- 2) การกระจายอำนาจส่งผลให้เกิดการมีข้อมูลข่าวสาร การให้บริการสาธารณะและการตอบสนองความต้องการที่ดีกว่า เนื่องจากการกระจายอำนาจส่งผลให้เกิดการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมในการบริหารจัดการท้องถิ่นและการให้บริการสาธารณะ ส่งผลให้เกิดการตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างตรงจุดผ่านการปฏิบัติงานโดยคนในท้องถิ่นเอง
- 3) การกระจายอำนาจก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างความร่วมมือทางการบริหารและการพัฒนาร่วมกันระหว่างท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพผ่านการบริหารงานแบบความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นด้วยกัน หรือระหว่างท้องถิ่นกับภาคเอกชนในพื้นที่

4) การกระจายอำนาจมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ก่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมทางการบริหารกิจการสาธารณะรูปแบบใหม่ เนื่องจากเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นได้คิด ได้สร้างสรรค์วิธีในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นของตนในรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการสร้างนวัตกรรมทางการบริหารกิจการสาธารณะได้เป็นอย่างดี

5) การกระจายอำนาจส่งผลให้มีการสร้างความรับผิดชอบ การติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐมากขึ้น เนื่องจากประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนเองได้อย่างเต็มที่ผ่านมิติทางการเมืองท้องถิ่น การถอดถอน และการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการทำงานของข้าราชการในท้องถิ่น

6) การกระจายอำนาจก่อให้เกิดการแบ่งเบาภาระการบริหารงานของหน่วยงานส่วนกลางทั้งภาระทางด้านหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ ภาระทางการคลัง ภาระทางการบริหาร และภาระทางทรัพยากรบุคคล มิติต่าง ๆ เหล่านี้ การกระจายอำนาจถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการแบ่งเบาภาระการทำงานของหน่วยงานส่วนกลาง

7) การกระจายอำนาจก่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ พัฒนา และเสริมสร้างรากฐานประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมด้วยความสามารถของคนในท้องถิ่นเอง ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจจึงถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจากระดับฐานรากของสังคม

2.1.1.5 ปรัชญาพื้นฐานรองรับการกระจายอำนาจ

สำหรับปรัชญาพื้นฐานรองรับการกระจายอำนาจนั้น สามารถจำแนกพิจารณาออกเป็น 4 ประเด็น (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539: 26) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

วัตถุประสงค์หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญคือ เพื่อการกระจายอำนาจหน้าที่ในการทำงานจากหน่วยงานส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่แทนส่วนกลางในการให้บริการสาธารณะหรือหน้าที่เฉพาะกิจอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้รับมอบหมาย นอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระในการปฏิบัติงานแล้ว การปกครองท้องถิ่นยังเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระทางการคลัง และภาระทางทรัพยากรของหน่วยงานส่วนกลางได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีเป้าหมายสำคัญอันเป็นหลักการพื้นฐานคือ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่เพื่อร่วมกันทำงาน บริหารจัดการท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด เพราะแต่เดิมที่เน้นการปกครองแบบรวมศูนย์นั้น บุคลากรจากส่วนกลางที่มาปฏิบัติหน้าที่ในท้องถิ่นไม่ใช่คนที่อยู่ในท้องถิ่นมาก่อนและส่วนกลางไม่ทราบปัญหาหรือไม่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาหรืออุดช่องว่างทางการบริหารเหล่านี้

3) เพื่อประสิทธิภาพและความคุ้มค่าทางการบริหาร

จากที่ได้กล่าวไป การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลาง ทั้งการกระจายอำนาจทางการเมือง การบริหาร การกระจายอำนาจทางการคลังรวมถึงบุคลากร ถ่ายโอนมายังท้องถิ่น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณและบุคลากรเป็นของตนเอง ส่งผลให้เกิดการลดค่าใช้จ่ายหรือภาระทางการคลังของระบบราชการ เกิดความคุ้มค่าทางการบริหาร และส่งผลให้การทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นแต่ละพื้นที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะได้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่มากกว่าบุคคลจากภายนอกที่ส่งมาจากส่วนกลาง

4) เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะและสถานศึกษาทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้แก่คนในท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นถือได้ว่าเป็น “โรงเรียนเพื่อฝึกฝนประชาธิปไตย” ให้แก่ประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่น เนื่องจากการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหารในระดับท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ตลอดจน ส่งผลให้ประชาชนได้รับสิทธิในการเข้าถึงอำนาจทางการเมือง สวัสดิการ ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องถิ่น จึงทำให้เกิดการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง การปกครอง และการบริหารในระดับท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้วิธีการทำงาน การแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการ และการจัดการปกครองในระดับท้องถิ่น ด้วยศักยภาพและความสามารถของคนในท้องถิ่นเอง ฝึกฝนทักษะในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจากระดับชุมชนและระดับตำบล อันมีผลโดยตรงต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบอบประชาธิปไตยจากระดับฐานรากของสังคม

2.1.2 ความสำคัญของนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง ความคิด การกระทำ หรือสิ่งของที่เป็นสิ่งใหม่ คำว่าใหม่นั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งแรกที่อุบัติขึ้นบนโลก แต่ขึ้นอยู่กับความรู้ของบุคคลว่าสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นนั้นเป็นสิ่งใหม่หรือไม่ ความเห็นของบุคคลจึงกลายเป็นตัวตัดสินการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น หากเขาเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งใหม่

สำหรับเขา สิ่งนั้นก็จะป็นนวัตกรรม ส่วนคำว่า “ใหม่” ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมมิใช่จำเป็นต้องเป็นความรู้ใหม่ ของบุคคล แต่อาจเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งที่มีมานานแล้ว แต่ยังไม่ได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่จะชอบหรือยอมรับ (Roger, 1983, p.11) ในขณะที่นักวิชาการนามอุโฆษอย่าง โจเซฟ ชุมปีเตอร์ (Joseph Schumpeter, 1984) กล่าวถึงนวัตกรรมไว้ว่า เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่หรือการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์เดิม กระบวนการผลิตใหม่ แหล่งทรัพยากรใหม่ ตลาดใหม่ หรือองค์การใหม่ ในขณะที่นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัยด้านนวัตกรรมในปัจจุบันอย่าง Richard Wolfe (1994, pp.417-419) กล่าวว่า นวัตกรรมโดยทั่วไปมีตั้งแต่ความคิดใหม่ สิ่งใหม่ หรือการประดิษฐ์ใหม่ ที่สามารถนำมาให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนั้นจึงมีสินค้าใหม่ออกสู่ตลาดอันเป็นที่มาของ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Productive Innovation) นวัตกรรมบริการ (Service Innovation) และนวัตกรรม กระบวนการ (Process Innovation) ในด้านสหภาพยุโรป ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า เป็นการปรับใช้ ผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการผลิตใหม่ การตลาดหรือรูปแบบองค์กรใหม่ ที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงมูลค่าในแง่ของ ผลประโยชน์ด้านการเงิน ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และควมมีประสิทธิภาพ (European Parliament Research Service, 2016, Online)

จากนิยามข้างต้น พอจะสรุปองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความหมายของคำว่า “นวัตกรรม” ได้สาม ประการ คือ 1) ความใหม่ (Novelty) ที่เพียงพอจะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน 2) ความมีคุณค่า (Value) เช่น การสร้างผลกำไรให้กับบริษัท เพิ่มประสิทธิภาพให้กับกระบวนการทำงาน หรือ ปรับปรุงความเป็นอยู่ของผู้ใช้ให้ดีขึ้น และ 3) เกิดการยอมรับจากคนในสังคม (Adoption) ที่จะเปลี่ยนมาใช้ในสิ่งใหม่นั้น ทั้งนี้ นวัตกรรม สามารถ จัดเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2547, น.5; European Parliament Research Service, 2016, Online; Schumpeter, 1984; Edison, Ali and Torkar, 2013, pp.1394-1395)

1) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation) เป็นการผลิตสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ ที่มีนัยสำคัญที่ ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทั้งทางด้านเทคนิคเฉพาะทาง องค์ประกอบ วัสดุ ซอฟต์แวร์ เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้ ให้ความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการผลิตสินค้า สร้างสินค้าที่มีความแตกต่าง

2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation) เป็นการเปลี่ยนแนวทาง หรือวิธีการผลิตสินค้า หรือ การให้บริการในรูปที่แตกต่างออกไปจากเดิม ด้วยการพัฒนาสร้างสรรค์กระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางเทคโนโลยีตลอดจนความรู้กระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการ ประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการการผลิตและการทำงานโดยรวมให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงสุด

3) นวัตกรรมการตลาด (Marketing innovation) คือการพัฒนาตลาดใหม่ที่มีการปรับปรุงวิธีการในการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุผลิตภัณฑ์ การจัดวางตราสินค้า การส่งเสริมการขาย (Promotion) และการบริการ รวมถึงการแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ ให้กับตลาด การจัดวางตำแหน่งของนวัตกรรม เช่น รูปแบบการผลิต การนำการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ ที่มีนัยสำคัญต่อการปรับปรุงการตลาดมาปรับใช้

4) นวัตกรรมองค์กร (Organization innovation) คือการสร้างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างธุรกิจ การปฏิบัติการ ตัวแบบ และอาจรวมถึงกระบวนการ การตลาดและรูปแบบธุรกิจเป็นนวัตกรรมที่เน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการ และบริหารองค์กร ซึ่งจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการมาปรับปรุงการบริหารภายในองค์กร รวมถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตและการเงินเพื่อสร้างเป็นนวัตกรรมในโครงสร้างการจัดการ, ระบบบริหารทรัพยากร, ระบบการเงิน และระบบค่าตอบแทนลูกจ้าง

5) นวัตกรรมจัดการ (Management innovation) การสร้างนวัตกรรมจัดการนั้นองค์กรจะต้องใช้ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการมาปรับปรุงระบบโครงสร้างเดิมขององค์กรซึ่งรูปแบบการบริหารจะเป็นไปในลักษณะการมีส่วนร่วมของพนักงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความคิดเห็นใหม่ ๆ เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า และสามารถสร้างรายได้และนำไปสู่ผลกำไรให้กับบริษัทได้ เช่น การบริหารองค์กรในลักษณะที่เป็นงานประจำกับสายการบังคับบัญชาที่เป็นแบบโครงการ เป็นต้น

ความสำคัญของนวัตกรรม

นวัตกรรมได้เข้ามามีบทบาทในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง กระทั่งในปัจจุบันกลายเป็นตัวแบบการพัฒนาประเทศสำคัญที่เรียกว่า ประเทศไทย 4.0 หรือ Thailand 4.0 ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่จะเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เช่น การผลิตสินค้าเชิงนวัตกรรม การขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ การผลิตที่เน้นภาคบริการมากขึ้น เป็นต้น (สุรัชพงศ์ สิกขาบัณฑิต, 2561, ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงเฉพาะประเด็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น นวัตกรรมยังส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาประเด็นด้านอื่น ๆ ดังนี้ (OECD, 2012, pp. 10-25)

1) การเพิ่มการพัฒนาและลดช่องว่างทางเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เนื่องจากประเทศต่าง ๆ มีทรัพยากรที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเติบโตอาจไม่ครอบคลุม ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในการพัฒนา อันกลายเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ ความสามารถทักษะในชีวิต กิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่ ทว่านวัตกรรมได้เข้ามาทำให้การพัฒนาดังกล่าวครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1.1) การช่วยลดช่องว่างในมาตรฐานการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม (ระหว่างคนจน-คนรวย) เช่น การทำให้สินค้ามีราคาถูกลง ทำให้กลุ่มผู้มีรายได้น้อย (คนจน) สามารถเข้าถึงสินค้าได้ง่ายขึ้น (innovation for low and middle-income groups) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสินค้าและบริการที่มีความจำเป็นต่อสุขภาพ หรืออาหารการกิน ทั้งยังสามารถปรับปรุงสวัสดิการให้กับประชาชนที่มีรายได้น้อยให้สามารถทำได้ง่ายขึ้น และทำให้เข้าถึงประชากรได้มากขึ้น

1.2) ช่วยส่งเสริมให้ “ผู้ประกอบการรากหญ้า” (Grassroot Entrepreneurship) สามารถเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น เช่น การเปลี่ยนจากการผลิตการเกษตรหรืองานอุตสาหกรรม (ฝีมือ) แบบดั้งเดิมไปสู่การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งบ่อยครั้งเป็นนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้คนให้ดีขึ้น เนื่องจากพวกเขาเหล่านี้ มักไม่ถูกรับรวมในระบบเศรษฐกิจที่เป็นทางการ และเป็นชนชั้นที่อยู่ล่างสุดหากนำสังคมไปเปรียบเทียบกับในรูปแบบพีระมิด ด้วยเหตุนี้ นวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การใช้มือถือแบบสมาร์ตโฟน ที่ทำหน้าที่ได้หลายประการ จะช่วยทำให้พวกเขาเหล่านี้สามารถถูกรับรวมกับระบบเศรษฐกิจแบบเป็นทางการได้

1.3) เกิดการปรับปรุงการเสมอภาคด้านค่าจ้างเนื่องจากการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้ช่องว่างระหว่างค่าจ้างแคบลง เนื่องจากผู้คนต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ไปพร้อม ๆ กัน เช่น ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่ ต้องนำเข้าเครื่องจักรที่มีความทันสมัย ก่อให้เกิดการปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิต และการปรับเปลี่ยนค่าจ้างแรงงานให้เพิ่มมากขึ้น

2) การพัฒนาด้านการศึกษา ทักษะ และทุนมนุษย์ เนื่องจากการศึกษาและทักษะเป็นพื้นฐานสำคัญของนวัตกรรม การมีงบประมาณที่จำกัดด้านการศึกษายากที่จะปรับปรุง/พัฒนาการศึกษาให้อยู่ในระดับสูง ดังนั้น นวัตกรรมจึงจะช่วยให้ยกระดับการศึกษาได้ ด้วยการส่งเสริมการศึกษาจากภายนอก (ประเทศ) หรือการยกระดับทักษะฝีมือจากการฝึกอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศที่มีนวัตกรรมระดับสูง ประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่จะแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างศักยภาพและทักษะฝีมือ

3) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนา เนื่องจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ซึ่งเป็นนวัตกรรมอันทรงพลัง ช่วยลดต้นทุนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เช่น การเรียนรู้ของนักวิทยาศาสตร์และนักตรในประเทศกำลังพัฒนาโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศจากประเทศที่พัฒนาแล้วและมีการใช้นวัตกรรมระดับสูง ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว นอกจากนี้ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยียังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถแสวงหา

ลูกค้าได้ทั่วโลก นวัตกรรมเช่นนี้ก่อให้เกิดห่วงโซ่อุปทานระดับโลก และทำให้เทคโนโลยีนั้นถูกส่งต่ออย่างรวดเร็วผ่านบริษัทข้ามชาติ

4) นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพโลกาภิวัตน์ ส่งผลสำคัญต่อประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่นวัตกรรมจะส่งผลกระทบมากยิ่งขึ้น เนื่องจาก

4.1) การเปิดตลาดการค้าของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่นำมาซึ่งการแข่งขันในการลงทุนด้านผลิตสินค้า จึงทำให้อำนาจการผลิตจากผู้ผลิตภายในประเทศลดลง การแข่งขันดังกล่าวทำให้เกิดการปรับปรุงการผลิตอย่างมโหฬารด้วยการใช้สมรรถนะของนวัตกรรม

4.2) เปิดโอกาสให้ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจใหม่เรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจากประเทศที่มีนวัตกรรมระดับสูง

4.3) การบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทำให้ขนาดทางเศรษฐกิจขยายมากขึ้นและมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

4.4) การเปิดเสรีด้านการค้าก่อให้เกิดการสร้างความชำนาญเฉพาะด้าน นำมาซึ่งการผลิตที่เน้นการได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ สุดท้ายจะเป็นตัวเร่งให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างของระบบสวัสดิการระดับประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่ต้องการผลักดันการผลิตสินค้าและบริการผ่านการสร้างนวัตกรรม

5) การพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ นวัตกรรมช่วยให้เศรษฐกิจเกิดการเติบโตได้อย่างรวดเร็วและได้ท้าทายกับปัญหาที่แก้ไขได้ยากของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ความยากจน และสุขภาพ ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาความยากจนซึ่งมีสาเหตุประการหนึ่งจากการขาดโอกาสและเชื่อมโยงกับการมีสุขภาพไม่ดี ก่อให้เกิดศักยภาพด้านกำลังคนถดถอย ดังนั้น ความท้าทายของปัญหาสังคมเช่นนี้ สามารถนำนวัตกรรมเข้ามาเป็นตัวเร่งในการแก้ปัญหาได้ เช่น ประเทศอินเดียในทศวรรษ 1960 ที่มี “การปฏิวัติเขียว” (Green Revolution) โดยการนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการเพาะปลูก การผลิตสัตว์ การชลประทาน ซึ่งผลที่ตามมาคือมีทั้งการเพิ่มจำนวนผลผลิตทางการเกษตรและลดความอดอยากในประเทศ

2.1.3 นวัตกรรมกับการพัฒนาท้องถิ่น

นวัตกรรมได้ถูกเสนอในทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขันของ Porter (1985) เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการขับเคลื่อนการให้บริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดการบริหาร

ภาครัฐแนวใหม่ (New public management) ซึ่งเป็นการนำแนวทางการบริหารในภาคเอกชนหรืออุตสาหกรรมมาใช้ในภาครัฐ จึงเห็นได้ว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานภาครัฐ ที่ไม่เน้นเป็น “นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Innovation Products)” แต่เป็น “การบริการที่เป็นกระบวนการใหม่ (Service Processes)” หรือเป็นการบริการที่มีกระบวนการที่เปลี่ยนแปลง/พัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Change/Improvement) ในลักษณะเดียวกับนวัตกรรมสังคมที่มุ่งการแก้ไขปัญหาสังคมดังเช่นความสำเร็จของแผนงานนวัตกรรมสังคม (Social Innovation Plan) ที่ริเริ่มดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยนายกเทศมนตรีเมืองโซล ในช่วงปี 2006-2010 ด้วยการระดมความคิดสร้างสรรค์จากบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเมืองโซลสู่มหานครอันดับต้นของโลกและเพิ่มความสุขของประชากร ด้วยการสร้างสรรค์นวัตกรรมและนำไปใช้พัฒนาเมืองจนประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้ (O’Byrne & Others, 2014, p.53)

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร) ได้จัดตั้งศูนย์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบราชการไทยขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางของการรวบรวมข้อมูลทางนวัตกรรมของการบริหารจัดการ จากหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วน โดยศูนย์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาระบบราชการภาครัฐ (2561) ได้กำหนดคำนิยามของนวัตกรรมภาครัฐ หมายถึง แนวคิด วิธี และรูปแบบใหม่ๆ ในการพัฒนาองค์กร (Organization Development) การดำเนินงาน (Work Process) และการให้บริการ (Service Delivery) อันเป็นผลมาจากการสร้าง พัฒนา เพิ่มพูน ต่อยอด หรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ เพิ่มประสิทธิผล และคุณภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่ครอบคลุมทั้งการบริการ การบริหาร นวัตกรรมทางความคิด และเชิงนโยบาย โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) มีความสอดคล้องกับ "ศาสตร์พระราชา" หรือหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร คือ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มาเป็นหัวใจของการดำเนินงาน Government innovation lab เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับประชาชนและหน่วยงานจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบ สร้างสรรค์ และร่วมทดลองการบริการแบบใหม่ของภาครัฐ

นวัตกรรมของภาครัฐ: ความเป็นผู้ประกอบการ

แม้ว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เป็นแนวคิดจากภาคเอกชน แต่จำนวนงานวิจัยและหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน กลับเพิ่มมีมากขึ้นในช่วงสี่สิบปีที่ผ่านมาเท่านั้น (วรรณา ประยุกต์วงศ์, 2561) ที่สำคัญยังมีงานวิจัยที่พบว่าผู้ประกอบการที่เป็นผู้รวบรวมปัจจัยและทุนมาผลิตสินค้าหรือบริการอย่างสร้างสรรค์/คิดค้นนวัตกรรมในระบบเศรษฐกิจได้นั้น มีพฤติกรรมที่แตกต่างจากผู้ประกอบการในความหมายเดิมด้วย ดังที่ Sarasvathy (2001) ได้ทำวิจัยพฤติกรรมของผู้ประกอบการจำนวนมาก พบว่า

ผู้ประกอบการเหล่านั้นมีหลักการการตัดสินใจคล้ายคลึงกัน เป็นหลักการที่แตกต่างจากหลักการเดิมที่เรียกว่าหลักการพยากรณ์ (Predictive Logic) คือการวางแผนเป้าหมายที่ต้องการ และมองหาทรัพยากรที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว เป็นการมองกระบวนการประกอบการเป็นแบบเชิงเส้นเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบเป็นขั้นเป็นตอน ตามแผนที่คาดการณ์หรือพยากรณ์ไว้ ขณะที่ผู้ประกอบการเหล่านั้น ใช้แนวคิดตรงข้ามคือ เป็นลักษณะการคิดถึงผลลัพธ์ที่คาดหวังไปพร้อมกับวิธีการที่ต้องดำเนินการ (Effectual Theory) อาศัยหลักการสร้างสรรค์กลับคิดพลิกไปอีกด้านคือ วางเป้าหมายจากทรัพยากรที่มีอยู่ในมือ เขาจะลงมือทำจากสิ่งที่มีอยู่ มากกว่าการรอเวลาให้ได้ในสิ่งที่ต้องการแล้วค่อยลงมือทำ เป็นการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาและไม่แน่นอน

นวัตกรรมกับท้องถิ่น

ลักษณะแหล่งกำเนิดของนวัตกรรมท้องถิ่นข้างต้น สอดคล้องกับความเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ นั่นก็คือ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนทีมผู้บริหาร การพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่น ต้องอาศัยความต่อเนื่องของผู้บริหาร ตลอดจนนโยบาย/วิธีการบริหาร นอกจากนี้ยังมีแหล่งกำเนิดนวัตกรรมท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากภาครัฐ ด้วยการใช้แรงจูงใจคืองบประมาณสนับสนุนการพัฒนาเพิ่มเติมจากเงินรางวัล ด้วยโครงการนวัตกรรมท้องถิ่นได้ถูกกำหนดให้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการประกวดการบริหารจัดการที่ดี โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นต้องการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคิดริเริ่ม หรือมีมุมมองที่ต่างไปจากเดิมในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ในการจัดการบริการสาธารณะ หรือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หรือเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากขึ้น โดยผู้วิจัยบางกลุ่มในฐานะผู้ประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด พบความไม่ลงตัวของ การดำเนินโครงการนวัตกรรมท้องถิ่น 9 ลักษณะ ได้แก่ 1) ตอบสนองความต้องการส่วนตัวผู้นำ จึงมุ่งการช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาพื้นที่เฉพาะหรือกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม 2) ลอกเลียน แต่ไม่ปรับใช้ ใช้ตัวแบบสำเร็จรูปในการดำเนินโครงการนวัตกรรมจากการไปศึกษาดูงานจากภายนอก แต่ไม่ปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) มองเล็ก แทนที่จะมองภาพใหญ่ เป็นโครงการที่มีผลกระทบน้อย หรือแสดงได้ไม่ชัดเจน 4) ขาด Impact ในการแก้ปัญหา เป็นโครงการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ 5) คลอดแล้วทิ้ง เป็นโครงการที่สนับสนุนเงินให้กับกลุ่มต่าง ๆ แต่ขาดปัจจัย/กระบวนการเกื้อหนุนให้เกิดความเข้มแข็ง 6) เป็นนวัตกรรมเฉพาะกิจ เป็นการจัดงานเฉพาะกิจ หรือการประกวดต่าง ๆ เช่น การประกวดชุมชนสะอาด 7) ลงทุนสูงหรือไม่คุ้มค่า เนื่องจากต้นทุนการดำเนินการสูง 8) เล็กใหญ่ไม่สมส่วน ความยากง่ายของนวัตกรรมไม่สอดคล้องกับฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก งบประมาณน้อย กลับทำโครงการที่ใช้งบประมาณจำนวนมาก และ 9) เป็นนวัตกรรมไม่สุก คือยังไม่

สรุปผลการดำเนินโครงการ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจรีบชิงส่งเข้ามาประกวดก่อน (วีระศักดิ์ เครือเทพ และคณะ, 2560: 93-95)

ทั้งนี้ ความไม่ลงตัวทั้ง 9 ประการดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับข้อจำกัดของแหล่งกำเนิดนวัตกรรมที่มาจากภาครัฐส่วนกลาง อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุงเพื่อพัฒนาโครงการนวัตกรรมท้องถิ่นในปีถัดไป จึงไม่ได้นำเสนอลักษณะนวัตกรรมที่ได้รับรางวัล รวมถึงประเด็นการบริหารงานแบบเครือข่ายหรือสร้างความร่วมมือ โดยเฉพาะการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่น คือกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนานวัตกรรมสมัยใหม่ เรียกว่า กลยุทธ์นวัตกรรมแบบเปิด (Open innovation) ที่บริษัทเอกชนเปิดโอกาสให้บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยพัฒนานวัตกรรม สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ ตลอดจนสร้างการเติบโตขยายแบบก้าวกระโดดภายในระยะเวลาสองปี (O'Byrne & Others, 2014, p. 56) ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับผลผลิต คือสามารถดำเนินงานตามตัวชี้วัดและสอดคล้องกับคุณลักษณะชุมชนที่พึงประสงค์ 8 มิติ และระดับผลลัพธ์ คือ นวัตกรรมจากรูปแบบกิจกรรม/โครงการ และการดำเนินงาน

2.1.4 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นกับการบริการกิจการสาธารณะ

กระแสการกระจายอำนาจเป็นพัฒนาการสำคัญของประเทศต่าง ๆ นับจากทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ตามทฤษฎีแล้ว การกระจายอำนาจต้องครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบคือ 1) การกระจายอำนาจด้านการคลังโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government Organization: LGO) มีความรับผิดชอบจัดการกับงบประมาณของตนเองและสามารถมีรายได้เป็นของตนเอง 2) กระจายอำนาจทางการเมืองที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถออกกฎหมายใช้ในท้องถิ่นของตนเองได้ เช่นเดียวกับผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งเสียงข้างมากในท้องถิ่นและ 3) การกระจายอำนาจทางด้านการบริหารที่มีความรับผิดชอบในการบริการเรื่องต่างๆ ทั้งการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค ฯลฯ ความสำคัญของการกระจายอำนาจจะช่วยนิยามบทบาทหน้าที่ใหม่ของรัฐบาลกลางในการร่วมกันในกระบวนการพัฒนา (Grindle, 2007)

ในความเป็นจริงแล้ว โลกการบริหารสมัยใหม่ถือว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่รองรับภารกิจการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตนเองและมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการสาธารณะ Game and Wilson (2011) ชี้ว่าภารกิจสำคัญของรัฐบาลท้องถิ่นมีอย่างน้อย 6 ประการคือ 1.การเสริมสร้างชุมชน (building community) 2.การถนอมรักษาชุมชน (caring for community) 3.การให้การศึกษาแก่ชุมชน (educating community) 4.การสร้างความบันเทิงให้แก่ชุมชน (entertaining

community) 5.การปกป้องรักษาชุมชน (protecting community) 6.การสนับสนุนชุมชน (supporting community) ขณะที่ทั้ง Lewis and Catron (1996) ย้ำว่า การบริการสาธารณะเป็นความไว้วางใจสาธารณะ (public trust) ความไว้วางใจในที่นี้ นอกจากโยงไปถึงการทำหน้าที่ของตนเองอย่างจริงใจและซื่อสัตย์ เพื่อสนับสนุนในเรื่องของผลประโยชน์สาธารณะ (public interest) ความไว้วางใจในยังเกี่ยวข้องกับภาษีของพลเมือง เพราะงบประมาณที่ใช้บริหารสาธารณะต่างมาจากเงินของพลเมืองทั้งสิ้น ส่วน Thompson (1985) ซึ่งเพิ่มเติมว่า นอกจากเรื่องภาษีที่มาจากพลเมืองแล้ว การบริหารที่ควรเน้นแนวคิดกระจายอำนาจ เนื่องจาก ประการแรก การบริหารต่าง ๆ และนโยบายสาธารณะสามารถที่จะไปกระทบความกินดีอยู่ดีประชาชนได้ ไม่จำกัดว่าเป็นนโยบายใด และประการต่อมา เมื่อส่งผลกระทบต่อการกินดีอยู่ดีประชาชน การบริหารที่เป็นธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะ แทนที่จะดูแลผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม แต่ควรต้องดูแลผลประโยชน์สาธารณะให้ทั่วถึงและต้องได้รับการยอมรับอย่างทั่วถึงจากสาธารณะจึงจะถือได้ว่าเป็นการบริหารที่ดี

ในส่วนของสังคมไทยนั้น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้ระบุภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (อ้างใน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2542)

กรุงเทพมหานคร (ตามมาตรา 16 และ 17)	
เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา (ตามมาตรา 16) มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก	องค์การบริหารส่วนจังหวัด (ตามมาตรา 17) มีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่
1. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส 2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ 3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ 4. การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ 5. การสาธารณูปการ 6. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ 7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน	1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด 2. การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น 3. การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น 4. การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว	5. การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. การจัดการศึกษา	6. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส	7. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น	8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	9. การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
13. การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	10. การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
14. การส่งเสริมกีฬา	11. การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน	12. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น	13. การจัดการและดูแลสถานีขนส่งทางบกและทางน้ำ
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง	14. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย	15. การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน และการทำกิจการไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นหรือจากสหการ
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล	16. การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน	17. การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์	18. การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์	19. การจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ	20. การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	21. การขนส่งมวลชนและการวิศวกรรมจราจร
	22. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
	23. การจัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด

25. การผังเมือง	24. จัดทำกิจการใดอันเป็นอำนาจและหน้าที่ของ
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตและ
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ	กิจการนั้นเป็นการสมควรให้องค์กรปกครองส่วน
28. การควบคุมอาคาร	ท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การ
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	บริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและ	คณะกรรมการประกาศกำหนด
สนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัย	25. สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการ หรือองค์กร
ในชีวิตและทรัพย์สิน	ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชน	26. การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงาน
ในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศ	ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วน
กำหนด	ท้องถิ่นอื่น
	27. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต
	เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
	28. จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ใน
	พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็น
	อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
	29. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนใน
	ท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

2.1.5 ความสำคัญของการประเมินโครงการ

หากพิจารณาความหมายและองค์ประกอบของคำว่า “โครงการ” ซึ่งหมายถึง แผนงานที่ประกอบด้วย กิจกรรมหลายกิจกรรม ที่ระบุรายละเอียดชัดเจน อาทิ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ วิธีการ หรือขั้นตอน ในการดำเนินงาน งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน ตลอดจนผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ การระบุไว้ ชัดเจนย่อมจะทำให้สามารถนำโครงการไปปฏิบัติได้ง่าย และติดตามกำกับดูแล ตลอดจนประเมินผลโครงการได้ ง่าย (สมพิศ สุขแสน, 2547) โดยองค์ประกอบที่ดีของโครงการโดยทั่วไปประกอบด้วย 1) ความสามารถในการ แก้ไขปัญหาขององค์กรหรือหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีรายละเอียด วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ 3) รายละเอียดของโครงการต้อง เกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของโครงการ จะต้องสอดคล้องกับปัญหาหรือหลักการและเหตุผล

วิธีการดำเนินงานจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 4) สามารถสนองตอบต่อความต้องการของสังคม ของกลุ่มคนส่วนใหญ่ และนโยบายของประเทศชาติ 5) รายละเอียดของโครงการ ต้องเข้าใจได้ง่าย และสามารถดำเนินโครงการได้ 6) เมื่อนำโครงการไปปฏิบัติแล้วต้องสามารถติดตามและประเมินผลได้ง่าย 7) โครงการต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลปัญหาและความต้องการที่เป็นความจริง และเป็นข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ 8) โครงการต้องได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทุกด้าน อย่างเพียงพอ อาทิ งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น และ 9) โครงการจะต้องมีระยะเวลาดำเนินงานที่แน่ชัดเพื่อเป็นหลักประกันว่ากิจกรรมของโครงการจะต้องทำให้เสร็จสิ้นเมื่อไร ป้องกันการเพิกเฉย หรือการขาดความรับผิดชอบ ซึ่งอาจทำให้โครงการล้มเหลวหรือเสียหายได้ (มยุรี อนุมานราชธน, 2543)

ในส่วนของการประเมินโครงการนั้น เป็นกระบวนการในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะทำความเข้าใจความก้าวหน้า ความสำเร็จ ประสิทธิภาพ ตลอดจน อุปสรรคของโครงการ นอกจากนี้ การประเมินโครงการเป็นแนวทางสำคัญของการจัดการโครงการซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจและการกำหนดนโยบายที่มีต่อโครงการใดก็ตามได้ในอนาคตภายภาคหน้า อีกทั้ง เป้าหมายของการประเมินโครงการมีความสำคัญหลายประการ อาทิ 1) เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุง/พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ 2) เพื่อหาแนวทางเปลี่ยนแปลงในแผนของโครงการ 3) เพื่อเตรียมตัวนำเสนอรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ ไม่ว่าจะเป็น รายงานระหว่าง การดำเนินโครงการหรือรายงานหลังจากที่โครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว 4) เพื่อชี้แจงต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่มีต่อโครงการ 5) เพื่อการวางแผนในการพัฒนาให้โครงการเกิดความยั่งยืน 6) เพื่อเรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบและปัจจัยต่าง ๆ อันส่งผลกระทบต่อการทำงานของโครงการ 7) เพื่อเรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับประชากรกลุ่มเป้าหมายของโครงการ 8) เพื่อนำเสนอถึงสิ่งดีงามและคุณค่าของโครงการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและต่อภาคสาธารณะ 9) เพื่อวางแผนและขบคิดถึงโครงการอื่น ๆ ต่อไป 10) เพื่อเปรียบเทียบโครงการต่าง ๆ อันนำไปสู่การวางแผนในอนาคต และ 11) เพื่อเป็นข้อมูลในเชิงประจักษ์สำหรับการตัดสินใจต่าง ๆ ในภายภาคหน้า (Zarinpoush, 2006)

ขณะที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป.) ระบุถึง เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการ ไว้ 8 เกณฑ์ ได้แก่

- 1) เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress) ประกอบด้วย (1) ผลผลิตเทียบกับเป้าหมายรวมในช่วงเวลา (2) จำนวนกิจกรรมแล้วเสร็จ (3) ทรัพยากรที่ใช้ไปในช่วงเวลา และ (4) ระยะเวลาที่ใช้ไป
- 2) เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) ประกอบด้วย (1) สัดส่วนผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย (2) ผลผลิตต่อกำลังคน (3) ผลผลิตต่อหน่วยเวลา และ (4) การประหยัดทรัพยากรการจัดการ

3) เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) ประกอบด้วย (1) ระดับการบรรลุเป้าหมาย (2) ระดับการมีส่วนร่วม (3) ระดับความพึงพอใจ และ (4) ความเสี่ยงของโครงการ

4) เกณฑ์ผลกระทบ (Impacts) ประกอบด้วย (1) คุณภาพชีวิต (2) ทักษะและความเข้าใจ และ (3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

5) เกณฑ์ความสอดคล้อง (Relevance) ประกอบด้วย (1) ประเด็นปัญหาหลัก (2) มาตรการหรือกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา และ (3) ความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

6) เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) ประกอบด้วย (1) ความอยู่รอดด้านเศรษฐกิจ (Economic viability) (2) สมรรถนะด้านสถาบัน (Institutional capacity) และ (3) ความเป็นไปได้ในการขยายผล

7) เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) ประกอบด้วย (1) ความเป็นธรรมระหว่างกลุ่มอาชีพ (2) ความเป็นธรรมระหว่างเพศ และ (3) ความเป็นธรรมระหว่างชนรุ่น (Intergenerational equity)

8) เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities) ประกอบด้วย (1) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (2) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และ (3) ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

อนึ่ง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป.) ย้ำว่า “เกณฑ์และตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการ ซึ่งครอบคลุมมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม มิติด้านการบริหารจัดการ มิติด้านทรัพยากร และมิติด้านสิ่งแวดล้อม เกณฑ์และตัวชี้วัด จะเป็นประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลโครงการ ในลักษณะที่เป็นพลวัต ในทุกขั้นตอนของกระบวนการโครงการ เพื่อวัดถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ พัฒนาด้านต่าง ๆ ซึ่งในทางปฏิบัติจำเป็นต้องนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะโครงการ โดยกำหนดและวัดตัวแปรเฉพาะเพื่อประมวลเป็นตัวชี้วัดรวม (Composite indicators) ของแต่ละโครงการต่อไป”

2.2 ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น

1. ด้านกายภาพ

1.1) ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล (แผนที่ประกอบ)

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลเพ็กใหญ่ เลขที่ 285 หมู่ที่ 5 ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น ได้รับการจัดตั้งให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 30 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2539 มีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 47.9 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน ระยะห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 403 กิโลเมตร และระยะห่างจากจังหวัดขอนแก่นประมาณ 78 กิโลเมตร และระยะห่างจากอำเภอลพประมาณ 3 กิโลเมตร ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลได้กำหนดเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในวันที่ 10 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 ปัจจุบันนี้ได้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภา อบต. และนายก อบต. เมื่อวันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2555

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 47.9 ตร.กม.หรือประมาณ 24,650 ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่โดยประมาณ ดังนี้

1. พื้นที่ที่ตั้งหมู่บ้าน	จำนวน	1,960	ไร่
2. พื้นที่การเกษตร	จำนวน	19,711	ไร่
3. พื้นที่สาธารณะ	จำนวน	2,677	ไร่
4. พื้นที่ตั้งวัด	จำนวน	176	ไร่
5. พื้นที่ตั้งโรงเรียน	จำนวน	126	ไร่

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ

หลักเขตที่ 1 ติดต่อกับตำบลใหม่นาเพียง อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น ตำบลหัวทุ่ง อำเภอลพ และตำบลเก่าจัว อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากถนนสายชนบท – กุดรู บริเวณพิกัด TC 345573 ไปตามถนนผ่านทุ่งนาจนถึงจุดตัดกับถนนสายบ้านโนนหอม ตำบลเพ็กใหญ่ไปสวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น (หลักเขตที่ 2 บริเวณพิกัด TC 355569) ระยะทางประมาณ 1,130 เมตร

หลักเขตที่ 2 เป็นถนนสายบ้านโนนหอม ตำบลเพ็กใหญ่ไปสวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น บริเวณพิกัด TC 355569 ไปตามถนนจนถึงทางหลวงหมายเลข 2233 บริเวณสะพาน (หลักเขตที่ 3 บริเวณพิกัด TC 356675) ระยะทางประมาณ 580 เมตร

หลักเขตที่ 3 เป็นทางหลวงหมายเลข 2233 บริเวณสะพานพิกิต TC 356575 ไปตามทางหลวงหมายเลข 2233 จนถึงทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา – หนองคาย (หลักเขตที่ 4 บริเวณพิกิต TC 431498) ระยะทางประมาณ 12,130 เมตร

ทิศตะวันออก

หลักเขตที่ 4 ติดต่อกับเทศบาลเมืองเมืองพล อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากจุดตัดระหว่างทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา – หนองคาย) กับทางหลวงหมายเลข 2233 บริเวณพิกิต TC 431498 จนถึงจุดตัดทางแยกบ้านหนองอรุณ ตำบลลอมคอม (หลักเขตที่ 5 บริเวณพิกิต TC 427490) ระยะทางประมาณ 1,000 เมตร

ทิศใต้

หลักเขตที่ 5 ติดต่อกับตำบลลอมคอม อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา – หนองคาย) ตัดกับทางแยกบ้านหนองอรุณ ตำบลลอมคอม บริเวณพิกิต TC 427490 ไปทางทิศตะวันตก ผ่านทุ่งนาระหว่างบ้านหนองอรุณ ตำบลลอมคอมกับบ้านเพ็กใหญ่ถึงบ้านยานาง ตำบลเพ็กใหญ่ กับบ้านหนองคู ตำบลลอมคอมสิ้นสุดที่บ้านหนองคูรอง ตำบลลอมคอม (หลักเขตที่ 6 บริเวณพิกิต TC 334493) ระยะทางประมาณ 11,390 เมตร

ทิศตะวันตก

หลักเขตที่ 6 ติดต่อกับตำบลก้านเหลือง อำเภอแวงน้อย และตำบลใหม่นาเพียง อำเภอแวงใหญ่ โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากทุ่งนาบ้านหนองคูรอง ตำบลลอมคอม บริเวณพิกิต TC 334493 ไปตามทุ่งนาถึงทางหลวงหมายเลข 2199 บริเวณแยกไปบ้านโคกกลาง ตำบลเพ็กใหญ่ (หลักเขตที่ 7 บริเวณพิกิต TC 328525) ระยะทางประมาณ 2,420 เมตร

หลักเขตที่ 7 เป็นทางหลวงหมายเลข 2199 ช่วงทางแยกบ้านโคกกลาง ตำบลเพ็กใหญ่ บริเวณพิกิต TC 328525 ไปตามทางหลวงหมายเลข 2199 จนถึงลำห้วยหลักด่าน (หลักเขตที่ 8 บริเวณพิกิต TC 345572) ระยะทางประมาณ 5,100 เมตร

หลักเขตที่ 8 เป็นจุดตัดระหว่างทางหลวงหมายเลข 2199 กับลำห้วยหลักด่าน บริเวณพิกิต TC 345572 ไปตามทางหลวงหมายเลข 2199 สิ้นสุดที่ถนนลงทุ่งนา (หลักเขตที่ 1 บริเวณพิกิต TC 345573) ระยะทางรวม 330 เมตร

1.2) ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลเพ็กใหญ่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ บางแห่งเป็นพื้นที่ป่าธรรมชาติ ป่าที่ชุมชนสร้างอ่างน้ำขนาดใหญ่ คือ ทุ่งพิงพิต มีลำน้ำ ลำห้วย และหนองน้ำทั่วไป หลายสายกระจายทั่วทั้งตำบล ลักษณะของดินดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เป็นดินเหนียวปนทรายและมีดินเค็มเป็นบางแห่งในพื้นที่บ้านยานาง หมู่ที่ 2 บ้านโนน

แต่ หมู่ที่ 10 บ้านโคกกลาง หมู่ที่ 7 บ้านโนนหอม หมู่ที่ 8 พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ทำการเกษตร เช่น การทำนาข้าว และเลี้ยงสัตว์

1.3) ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลเพ็กใหญ่มีลักษณะภูมิอากาศแบบอากาศร้อนชื้นสลับกับฤดูแล้ง มีฝนตกปานกลาง ฤดูหนาวช่วงเดือนตุลาคม - กุมภาพันธ์ อากาศหนาวเย็นเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือฤดูฝนช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากจากพายุดีเปรสชันฤดูร้อนช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคมอากาศจะร้อนและแห้งแล้งมาก

1.4) ลักษณะของดิน

การใช้พื้นที่ดินทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 89.66 สภาพปัญหาของทรัพยากรดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากการใช้ดินมานาน ขาดการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก ทำให้ผลผลิตตกต่ำ และต้นทุนในการผลิตสูงได้มีการส่งเสริมการไถกลบตอซังข้าวเพื่อเป็นการปรับปรุงดิน

2. ด้านการเมือง/การปกครอง

2.1) เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ มีเขตการปกครองมีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตตำบลเพ็กใหญ่ ได้แก่

- เขต 1 หมู่ที่ 1 บ้านสระบัว
- เขต 2 หมู่ที่ 2 บ้านยานาง
- เขต 3 หมู่ที่ 3 บ้านนาสะอาด
- เขต 4 หมู่ที่ 4 บ้านโคกสี
- เขต 5 หมู่ที่ 5 บ้านเพ็กใหญ่
- เขต 6 หมู่ที่ 6 บ้านหนองสะแบง
- เขต 7 หมู่ที่ 7 บ้านโคกกลาง
- เขต 8 หมู่ที่ 8 บ้านโนนหอม
- เขต 9 หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งแค
- เขต 10 หมู่ที่ 10 บ้านโนนแต้
- เขต 11 หมู่ที่ 11 บ้านเพ็กใหญ่พัฒนา

2.2) การเลือกตั้ง

โครงสร้างและกระบวนการบริหารงานบุคคลคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

1.นายวิชาญ	มหาราช	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
2.นายประสิทธิ์	ชวากุดแท้	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
3.นายสมหมาย	แสงดารา	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
4.นายไกรรัตน์	โสภกิจจันทร์	เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

1.นายวิเชียร	ทาชัย	ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
2.นายสมาน	พรรณา	รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
3.นายสุพจน์	ดอนมกคุณ	ปลัด อบต./เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
4.นายเวียนชัย	แก่นสา	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.1
5.นายบุญยงค์	ประเสริฐ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.2
6.นางพรสวรรค์	พรกฤษ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.2
7.นายถวิล	สินคำ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.2
8.นายจรัญ	คำใจ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.3
9.นายศักดิ์	ชนางกลาง	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.3
10.นายวิโรจน์	กัณหาป้อม	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.4
11.นายสมชาย	เทียบอาจ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.4
12.นายประหยัด	ลอดวงษ์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.5
๑๓.นางสุภาวดี	สายหยุด	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.5
๑๔.นายประสาน	ภิรมกิจ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.6
๑๕.นางจุฑามณี	คำปิ่น	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.6
๑๖.นายขาว	ละมุล	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.7
๑๗.นายสุบัน	บุตรวิชา	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.9
18.นายสนั่น	เดชะแก้ว	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.10
19.นายสมพร	คำชมภู	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.10
20.นางสุนันท์	ทุมพั้ง	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ม.11

บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.นายสุพจน์	ดอนมงคุณ	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
2.นางแพทอง	มิเถาว์ลย์	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

สำนักงานปลัด อบต.

1.จำเภาวีรยุทธ์	พลติกุล	หัวหน้าสำนักงานปลัด
2.นางสาวชญากาญจน์	จิตแสง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
3.นางสาวเครือวรรณ	ติระมาตย์	นักพัฒนาชุมชน
4.นางเบญจมาศ	วสุวิภา	นักจัดการงานทั่วไป
5.จำเภาอนุรักษ	สมกุล	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญงาน
6.นางณัฐริกา	พันธ์แน่น	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
7.นายสันติ	เสาวรส	ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน
8.นางณัฐชานันท์	มหาราช	ผู้ช่วยนักวิเคราะห์นโยบายและแผน
9.นางรัชฎา	เกตลา	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ
10.นางสาวฐิติมา	โพธิ์หลาม	ผู้ช่วยเหลือนงานด้านสาธารณสุข
11.นายภักดี	เตียนไธสง	จ้างเหมาขับรถบรรทุกน้ำ
12.นายประเวทย์	กรจตุพรหม	พนักงานขับรถยนต์
13.นายภูวนาท	ตู่หงษา	นักการภารโรง
14.นางสมนิท	ตู่หงษา	แม่บ้าน
15.นายสุพล	สินโพธิ์	คนสวน

กองคลัง

1.นางสาววงจันทร์	ติระมาตย์	ผู้อำนวยการกองคลัง
2.นางสาวลัดดาวรรณ	โคตรมณี	หัวหน้าฝ่ายการเงิน
3.นางพรพิมล	เค้าทอง	นักวิชาการพัสดุ
4.นายอัศวิน	แปนนอก	นักวิชาการเงินและบัญชี
5.นางจารุณี	แห้วทอง	เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี
6.นางวิไลวรรณ	กองเงิน	นักวิชาการจัดเก็บรายได้
7.นางจิราภรณ์	เพิ่มพูล	เจ้าพนักงานพัสดุ
8.นางสาวนุชรี	ลอยหมื่นไวย	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้

กองช่าง

1.นายนิริฐ	นาชิต	ผู้อำนวยการกองช่าง
2.นายชาญเดช	กองเงิน	นายช่างโยธา
3.นายมงคล	สุระตัญ	เจ้าพนักงานธุรการ
4.นายอาทิตย์	กองเงิน	ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า
5.นายอานนท์	นาหก	ผช.นายช่างโยธา

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.นางสาวอภิญญา	น้อยจันทร์	ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2.สิบเอกวัชชัย	ถิ่นแก้ว	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
3.นางรัชนี	นาโสม	ครู คศ.1
4.นางพุทธชาติ	ประเสริฐ	ครู คศ.1
5.นางฉัตรชนก	ช่างปั้น	ผู้ช่วยครูดูแลเด็ก
6.นางศรีนวล	ดารารักษ์	ผู้ช่วยครูดูแลเด็ก
7.นางสาวศศิตราภรณ์	ดวงพยับ	ผู้ช่วยครูดูแลเด็ก
8.นางสาววรรณา	อัยมี	ผู้ช่วยครูดูแลเด็ก
9.นางเบญจมาศ	สีลม	แม่บ้าน
10.นางฉวี	ทิพย์แสง	แม่ครัว

กู้ชีพ

1.นายเดชา	ดารารักษ์
2.นายเสริมศักดิ์	ประเสริฐ
3.นายภานุพงษ์	ตุ่นป่า
4.นายกลศาสตร์	สุรนาถ
5.นายวิริยะ	สุหะ
6.นายธนัท	ไชยวิเศษ
7.นายสมศักดิ์	ชัยศรี

3.ประชากร

3.1) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น จำนวน 6,935 คน เป็นชาย 3,434 คน และเป็นหญิง 3,501 คน จำนวนครัวเรือน 2,162 ครัวเรือน

ตารางที่ 2.2 แสดงข้อมูลจำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร(คน)		
				ชาย	หญิง	รวม
1	สระบัว	1	274	447	432	879
2	ยานาง	2	222	322	333	655
3	นาสะอาด	3	61	107	105	212
4	โคกสี	4	71	119	112	231
5	เพ็กใหญ่	5	226	316	290	606
6	หนองสะแบง	6	184	333	337	670
7	โคกกลาง	7	177	345	391	736
8	โนนหอม	8	264	373	394	767
9	ทุ่งแค	9	363	603	598	1,201
10	โนนแต้	10	126	199	207	406
11	เพ็กใหญ่พัฒนา	11	194	270	302	572
รวม (หมู่บ้าน)			2,162	3,434	3,501	6,935

ที่มา: สำนักงานทะเบียนอำเภอลพ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2564)

การเปรียบเทียบประชากรย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร (คน)				
			ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
1	สระบัว	1	870	871	868	870	879
2	ยานาง	2	678	671	657	565	655
3	นาคุดัง	3	213	214	217	218	212
4	โคกสี	4	231	233	231	230	231
5	เพ็กใหญ่	5	605	604	601	606	606
6	หนองสะแบง	6	683	680	681	683	670
7	โคกกลาง	7	705	712	715	718	736
8	โนนหอม	8	805	808	796	796	767
9	ทุ่งแค	9	1,201	1,204	1,212	1,220	1,201
10	โนนแต้	10	402	408	412	412	406
11	เพ็กใหญ่พัฒนา	11	578	573	572	570	572
รวม		11	6,971	6,978	6,962	6,979	6,935

3.2) ช่วงอายุและจำนวนประชากร

การแยกตามช่วงอายุ (ปี) เฉพาะผู้มีสัญชาติไทย

เพศ/ช่วงอายุ	0-14 ปี	15-25 ปี	26-60 ปี	61 ปีขึ้นไป	สัญชาติอื่น/ไม่ใช่ ไทย
ชาย	533	472	1,776	653	0
หญิง	524	429	1,770	778	0
รวม	1,057	901	3,546	1,431	0

4. สภาพทางสังคม

4.1) การศึกษา

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 47.9 ตารางกิโลเมตร มีสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 6 แห่ง มีจำนวนนักเรียน 420 คน มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.เพ็กใหญ่ จำนวน 1 แห่ง มีจำนวนเด็กเล็ก 78 คน แยกได้ดังนี้

โรงเรียน	รวม	จำนวนนักเรียน		ก่อนประถม		ประถม	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
โรงเรียนบ้านยานางโนนแต่	38	19	19	3	4	16	15
โรงเรียนบ้านเพ็กใหญ่และสระบัว	79	44	35	11	11	33	24
โรงเรียนบ้านหนองสะแบงสามัคคี	21	11	10	2	2	8	9
โรงเรียนบ้านโคกกลางประชาสรรค์	50	18	32	2	10	16	22
โรงเรียนบ้านโนนหอมโนนศาลา	71	39	32	12	8	27	24
โรงเรียนบ้านทุ่งแค	83	47	36	14	12	33	24
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.เพ็กใหญ่	78	49	29	49	29	-	-
รวม	420	227	193	93	76	133	118

จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลเพ็กใหญ่

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวน
1	โรงเรียนบ้านยานาง	7
2	โรงเรียนบ้านเพ็กใหญ่และสระบัว	8
3	โรงเรียนบ้านหนองสะแบงสามัคคี	6
4	โรงเรียนบ้านโคกกลางประชาสรรค์	5
5	โรงเรียนบ้านโนนหอมโนนศาลา	8
6	โรงเรียนบ้านทุ่งแค	9
7	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.เพ็กใหญ่	6
รวม		49

4.2) สาธารณสุข

บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพ็กใหญ่

- 1.นางปิ่นพร หนองแก ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ผู้อำนวยการโรงพยาบาล)
- 2.นางสาวละมัย บุญเชิด ตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน
- 3.นางสาวปิยนุช อันทะปัญญา ตำแหน่งแพทย์แผนไทย
- 4.นางสาวเบญจมาพร โพธิ์ศรีศาสตร์ ตำแหน่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข
- 5.นายชัยมงคล ศรีล้อม ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข

ข้อมูลสถิติผู้ป่วยโรคต่างๆ (ในปี 2556 ที่ผ่านมา)

1.โรคเกี่ยวกับระบบเมตาบอลิซึม	จำนวน	82 ราย
2.โรคที่เกิดอาการหลายระบบ	จำนวน	1,936 ราย
3.อาการแสดงสิ่งผิดปกติ	จำนวน	1,312 ราย
4.โรคระบบทางเดินหายใจ	จำนวน	990 ราย
5.โรคเกิดเฉพาะตำแหน่ง	จำนวน	345 ราย
6.โรคระบบย่อยอาหาร รวมโรคในช่องปาก	จำนวน	416 ราย
7.โรคระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ	จำนวน	325 ราย
8.โรคตาและส่วนประกอบทางตา	จำนวน	111 ราย
9.โรคและอาการอื่น	จำนวน	25 ราย
10.โรคของสตรี	จำนวน	186 ราย

4.3) อาชญากรรม

ตำบลเพ็กใหญ่ มีจุดตรวจประจำตำบล 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำตำบล ดังนี้

- ร.ต.ท.สิริชัย วรจันทร์

อัตรากำลังพลด้านการรักษาความปลอดภัยตำบลเพ็กใหญ่ อาสาสมัครตำรวจบ้าน (อสตร.) ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น สังกัดสถานีตำรวจภูธรพล

4.4) ยาเสพติด

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ ส่งเสริม สนับสนุน สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดให้เหมาะสมกับช่วงวัย ได้แก่การเป็นแกนนำเยาวชนต่อต้านยาเสพติด, การเข้าร่วมกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด, การจัดค่ายพัฒนาทักษะการกีฬา, กิจกรรมการแข่งขันกีฬานักเรียน เยาวชน และประชาชน, ค่ายคุณธรรมจริยธรรมเด็กนักเรียนต้านยาเสพติด, ดำเนินการร่วมกับโรงเรียน 6 โรงเรียน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ คณะครูอาจารย์นำนักเรียนระดับประถมศึกษา พร้อมทั้งบุคลากรทางการศึกษา เข้ารับอบรม ศาสนา เพื่อให้เด็ก เยาวชนและบุคลากร ได้ฝึกอบรมพัฒนาจิตใจจากสถาบันศาสนาโดยตรง เพื่อให้เด็ก เยาวชนและบุคลากรมีการพัฒนาทางด้านจิตใจให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมอย่างมั่นคงและ ให้ตระหนักถึงคุณค่าของคุณธรรมสามารถนำหลักคุณธรรมจริยธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม

4.5) การสังคมสงเคราะห์

1. ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพของ อบต.เพ็กใหญ่ จำนวน 1,344 คน

รับเงินสด (คน)						โอนเข้า บ/ช (คน)					รวม
หมู่ ที่	ช่วงอายุแบบขั้นบันได					ช่วงอายุแบบขั้นบันได					
	อายุ/ปี 60-69	อายุ/ปี 70-79	อายุ/ปี 80-89	อายุ/ปี 90 ขึ้นไป	รวม (คน)	อายุ/ปี 60-69	อายุ/ปี 70-79	อายุ/ปี 80-89	อายุ/ปี 90 ขึ้นไป	รวม (คน)	
1	64	48	11	3	126	36	10	6	1	53	179
2	59	41	12	0	112	18	5	4	0	27	139
3	18	14	4	0	36	3	0	0	0	3	39
4	9	9	6	0	24	7	3	0	0	10	34
5	42	30	9	1	82	21	10	1	0	32	114
6	32	23	11	3	69	36	13	3	3	55	124
7	58	30	8	2	98	9	0	2	0	11	109
8	39	36	15	2	92	57	14	8	2	81	173
9	58	38	16	3	116	67	35	10	0	112	228
10	23	33	8	0	64	10	4	1	0	15	79
11	43	38	15	1	97	23	5	1	0	29	126
รวม	445	340	115	15	916	287	99	36	6	428	1,344

2. คนพิการที่ได้รับเบี้ยยังชีพของ อบต.เพ็กใหญ่ จำนวน 334 คน

หมู่ที่	รับเงินสด (คน)			โอนเข้า บ/ช (คน)			รวม
	ช่วงอายุ		รวม (คน)	ช่วงอายุ		รวม (คน)	
	อายุต่ำกว่า 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไป		อายุต่ำกว่า 18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไป		
1	2	32	34	0	10	10	44
2	2	9	11	1	7	8	19
3	0	7	7	0	2	2	9
4	0	17	17	0	2	2	19
5	0	21	21	0	9	9	30
6	0	17	17	0	17	17	34
7	3	16	19	0	9	9	28
8	0	22	22	0	27	27	49
9	0	26	26	3	36	39	65
10	0	7	7	1	4	5	12
11	0	17	17	0	8	8	25
รวม	7	191	198	5	131	136	334

3. ผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV ที่ได้รับเบี้ยยังชีพของ อบต.เพ็กใหญ่ จำนวน 14 คน

หมู่	รับเงินสด (คน)	โอนเข้าบัญชี (คน)	รวม
1	1	0	1
2	0	1	1
3	0	0	0
4	0	0	0
5	2	0	2
6	0	1	1
7	0	2	2
8	0	1	1
9	0	2	2
10	0	4	4
11	0	0	0
รวม	3	11	14

5. ระบบบริการพื้นฐาน

5.1) การคมนาคมขนส่ง (ทางบก, ทางน้ำ, ทางราง ฯลฯ)

การคมนาคม / ขนส่ง ใช้เส้นทางบกโดยใช้ถนนทางหลวงแผ่นดิน 3 สาย ได้แก่

- (1) ทางหลวงหมายเลข 2233 เชื่อมอำเภอฟล – ตำบลใหม่บำเพ็ญ อำเภอฟลใหญ่
- (2) ทางหลวงหมายเลข ขก.4076 เชื่อมตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอฟล – ตำบลก้านเหลือง อำเภอฟลน้อย
- (3) ทางหลวงหมายเลข 2199 เชื่อมตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอฟล – ตำบลแวงน้อย อำเภอฟลน้อย

ใช้ถนน 3 สายเป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมขนส่งการจราจร มีผู้ใช้ยานพาหนะทางบก คือ รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ ในเส้นทางหลัก สภาพการจราจรไม่ติดขัดมีสภาพคล่อง ถนนที่ขึ้นทะเบียนทางหลวงท้องถิ่น จำนวน 36 สาย

1. ขก.ถ.166-04 ถนนสายบ้านทุ่งแคน – บ้านโคกกลาง
2. ขก.ถ.166-05 ถนนสายกลางบ้านเพ็กใหญ่ – บ้านเพ็กใหญ่พัฒนา
3. ขก.ถ.166-06 ถนนสายบ้านโคกสี – บ้านทุ่งแคน
4. ขก.ถ.166-07 ถนนสายสระบัว 1 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สามแยกหน้ารีสอร์ท)
5. ขก.ถ.166-08 ถนนสายสระบัว 2 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สามแยกบ้านนางหนูเพียร)
6. ขก.ถ.166-09 ถนนสายสระบัว 3 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สามแยกหลังรีสอร์ท)
7. ขก.ถ.166-10 ถนนสายสระบัว 4 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สายสระบัว 3 สามแยกวัด)
8. ขก.ถ.166-11 ถนนสายสระบัว 5 (แยกสระบัวเก่าจั่ว – สายสระบัว 3 สามแยกบ้านนายแดง)
9. ขก.ถ.166-12 ถนนสระบัวเก่าจั่ว (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – แนวเขตตำบล ตำบลเก่าจั่ว)
10. ขก.ถ.166-13 ถนนเพ็กใหญ่พัฒนา 1 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สามแยกนายนามนตรี)
11. ขก.ถ.166-14 ถนนโนนแต้ทุ่งแคน (แยกทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076 – สายทุ่งแคน 2)
12. ขก.ถ.166-15 ถนนโนนหอมทุ่งแคน (แยกสายโนนหอม 2 – สายทุ่งแคน 2)
13. ขก.ถ.166-16 ถนนหนองสะแบงเก่าจั่ว (แยกสายหนองสะแบง 4 – แนวเขตตำบล ตำบลเก่าจั่ว)
14. ขก.ถ.166-17 ถนนยานางหนองตู (แยกสายยานาง 1 – แนวเขตตำบล ตำบลลอมคอม)
15. ขก.ถ.166-18 ถนนโคกกลางหนองคูรอง (แยกทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076 – แนวเขตตำบล ตำบลลอมคอม)

16. ขก.ถ.166-19 ถนนสายกลางบ้านยานางโนนแต่ (แยกทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076-สายยานางหนองคู่)
17. ขก.ถ.166-20 ถนนยานาง 1 (แยกสายกลางบ้านยานางโนนแต่ – ห้าแยกวัด)
18. ขก.ถ.166-21 ถนนยานาง 2 (แยกสายกลางบ้านยานางโนนแต่ – แยกศาลากลางบ้าน)
19. ขก.ถ.166-22 ถนนยานาง 3 (แยกสายยานาง 2 – แยกสระเย็น)
20. ขก.ถ.166-23 ถนนยานาง 4 (แยกทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076-แยกสระเย็น)
21. ขก.ถ.166-24 ถนนสายยานางโนนแต่ (แยกทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076-แยกบ้านนายสฤติย์)
22. ขก.ถ.166-25 ถนนสายนาคสะดุ้ง (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – บ้านนายถวิล)
23. ขก.ถ.166-26 ถนนสายนาคสะดุ้ง 1 (แยกสายนาคสะดุ้ง – ฝายใหญ่)
24. สายคันดินลำห้วยหลุม่วงทิศตะวันออก (ฝาย คสล.ชลประทาน – ฝาย คสล.ทหาร)
25. สายคันดินลำห้วยหลุม่วงทิศตะวันตก (ฝาย คสล.ชลประทาน -ฝาย คสล.ทหาร)
26. สายคันดินลำห้วยสีดอ (แยกทางหลวงท้องถิ่นหมายเลข ขก.ถ.166-17 – ท่อเหลี่ยม คสล.นายนายบุญถม ทุ่งเหียง)
27. สายบ้านเพ็กใหญ่ 1 (แยกทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076 – สามแยกบ้านนางด้วง กรจตุพร)
28. สายบ้านโคกกลาง 3 (แยกทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076 – สายทาง ขก.ถ.166-18 สามแยกบ้านนายสี)
29. สายบ้านโนนหอม 1 (แยกสายทางหลวงจังหวัดหมายเลข ขก.2199 – สามแยกวัด)
30. สายบ้านโนนหอม 4 (แยกสายทางหลวงท้องถิ่นหมายเลข ขก.ถ.166-15 – สายทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2233)
31. สายทางเข้าที่กำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย (แยกสายทางหลวงท้องถิ่นหมายเลข ขก.ถ.166-14 – หน้าที่กำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอย)
32. สายแยกวัดเพ็กใหญ่ (แยกสายทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2233- สายทางหลวงชนบทหมายเลข ขก.4076 แยกบ้านนายสุริ)
33. สายโคกสี 1 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สายทาง ขก.ถ.166-06)
34. สายโคกสี 2 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สายทาง ขก.ถ.166-06)
35. สายโคกสี 3 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – บ้านนายบุญเตียง)
36. สายโคกสี 4 (แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2233 – สระแก)

ถนนในซอยต่างๆในพื้นที่ตำบลเพ็กใหญ่

(1) ถนนลาดยาง	ระยะทางรวม	12,165	เมตร
(2) ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	ระยะทางรวม	26,909	เมตร
(3) ถนนหินคลุก	ระยะทางรวม	9,164	เมตร
(4) ถนนลูกรัง	ระยะทางรวม	3,290	เมตร
(5) ถนนดิน	ระยะทางรวม	1,800	เมตร

5.2) การไฟฟ้า

การไฟฟ้าในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ 11 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ทุกเขตพื้นที่หมู่บ้านและมีไฟแสงสว่างสาธารณะทุกหมู่บ้าน

- มีครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า จำนวน 2,162 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 %
- ไฟฟ้าสาธารณะ (แสงสว่าง) จำนวน 265 จุด ครอบคลุมทุกหมู่บ้านทั้งตำบล

5.3) การประปา

การประปาในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ 11 หมู่บ้าน มีครัวเรือนที่ใช้น้ำประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 597 ครัวเรือน มีน้ำประปาที่ได้มาตรฐานในเขตจำนวน 8 หมู่บ้าน 7 แห่ง คือ บ้านสระบัว ม.1 , บ้านยานาง-โนนแต้ ม.1 – 10 , บ้านนาคะดุ้ง ม.3 , บ้านโคกสี ม.4 , บ้านหนองสะแบง ม.6 , บ้านโนนหอม ม.8 , บ้านทุ่งแค ม.9 จำนวน 1,565 ครัวเรือน

5.4) โทรศัพท์

การติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ 11 หมู่บ้าน มีคลื่นสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดภายใต้การให้บริการของ บริษัท TOT 3BB AIS DTAC และ TRUE.

5.5) ระบบโลจิสติกส์ (Logistics) หรือการขนส่งทางไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่งของวัสดุ ครุภัณฑ์

ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ได้รับการบริการส่งพัสดุต่างๆทางไปรษณีย์อำเภอฟลทุกวัน และยังมีรถขนส่งเอกชนเพื่อขนส่งสินค้าต่างๆอย่างสะดวกสบาย มีสถานีวิทยุ จำนวน 1 แห่ง ผู้ให้บริการระบบ Internet จำนวน 1 ราย

6.ระบบเศรษฐกิจ

6.1) การเกษตร

เกษตรกรชาวตำบลเพ็กใหญ่พันธุ์พืชที่ปลูก คือ ข้าวเกือบ 100 % ใช้พันธุ์ข้าว ได้แก่พันธุ์ กข.6 พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์ กข.15 พื้นที่ในการทำนาปลูกข้าวจำว จำนวน 10,018 ไร่ ปลูกข้าวเหนียว จำนวน 8,930.24 ไร่

ไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง จำนวน 8 ไร่ พันธุ์ที่ปลูก ได้แก่ มะม่วงแก้ว เขียวเสวย กล้วยแปลงใหญ่ ปลูกจำนวน 15 ไร่ และปลูกพืชไร่จำนวน 3 ไร่ ปลูกพืชผักจำนวน 44 ไร่

6.2) การประมง

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ มีการประมงคือ เลี้ยงปลา พันธุ์ปลาที่เลี้ยง ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก ปลาช่อน และชาวบ้านหาปลาตามลำห้วยต่าง ๆ

6.3) การปศุสัตว์

พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ คือ ไก่ โคเนื้อ กระบือ เป็ด สุกร จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 739 ครัวเรือน ไก่ เกษตรกรในตำบลเพ็กใหญ่นิยมเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง เพื่อใช้อุปโภคในครัวเรือน ที่เหลือขายมีปริมาณเล็กน้อย

โคเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เลี้ยงโคเนื้อ จะนิยมเลี้ยงพันธุ์อเมริกันบาร์มัน รองลงมาเป็นพันธุ์ผสมระหว่างพันธุ์อเมริกันบาร์มันกับพันธุ์พื้นเมือง ตามลำดับ

กระบือ ในปัจจุบันจำนวนกระบือ มีจำนวนลดลงมาก เนื่องจากในปัจจุบันเกษตรกรไม่นิยมใช้แรงงานจากกระบือแล้ว คงมีการเลี้ยงเพื่อขายเป็นกระบือเนื้อบริโภคเท่านั้น พันธุ์ที่ใช้เลี้ยงกัน ได้แก่ กระบือพันธุ์ไทย

เป็ด ที่นิยมเลี้ยงกันมีทั้งเป็ดพันธุ์ไข่ ได้แก่ พันธุ์กากีแคมเบล และเป็ดเนื้อ ได้แก่ เป็ดเทศ

การเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรตำบลเพ็กใหญ่ สามารถแยกประเภทสัตว์เลี้ยง ได้ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนราย	ไก่	เป็ด	โค	กระบือ	สุกร	สุนัข	แมว
1	สระบัว	50	988	223	147	6	16	171	18
2	ยานาง	79	461	34	208	2	-	59	17
3	นาสะดุ้ง	41	259	9	106	3	-	21	7
4	โคกสี	16	159	43	40	-	9	44	6
5	เพ็กใหญ่	18	372	6	48	11	-	77	20
6	หนองสะแบง	133	540	43	136	-	4	69	6
7	โคกกลาง	76	816	103	216	-	-	114	13
8	โนนหอม	94	3,232	558	111	-	-	118	29
9	ทุ่งแค	96	1,440	20	440	19	10	87	8
10	โนนแต้	41	1,194	8	65	3	-	62	2
11	เพ็กใหญ่พัฒนา	95	633	69	107	-	12	144	53
12	วัด	-	-	-	-	-	-	58	38
รวม		739	9,004	1,116	1,624	44	51	1,024	217

6.4) การบริการ

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่มีร้านค้าให้บริการ

ร้าน	บ้าน สระ บัว หมู่ 1	บ้าน ยา นาง หมู่ 2	บ้าน นาค สะ ดุ้ง หมู่ 3	บ้าน โคก สี หมู่ 4	บ้าน เพ็ก ใหญ่ หมู่ 5	บ้าน หนอง สะ แบง หมู่ 6	บ้าน โคก กลาง หมู่ 7	บ้าน โนน หอม หมู่ 8	บ้าน ทุ่ง แคน หมู่ 9	บ้าน โนน แต้ หมู่ 10	บ้าน เพ็ก ใหญ่ พัฒนา หมู่ 11	รวม
ร้านค้าขายของชำ	8	5	2	2	8	15	9	8	12	3	8	80
ร้านขายอาหาร	2	1		1	2			1	1	1	9	18
โรงสีข้าว	3	1			3	4	2	1	1		1	16
ร้านซ่อมรถ	-			1		2			1		2	6
โรงกลึง	-					1						1
โรงแรม	1				1							2
ปั้มน้ำมัน	1											1
ร้านเสริมสวย	1							1				2
ร้านจำหน่าย แว่นตา	1											1
ร้านผลิตและ จำหน่ายพืชผล ทางการเกษตร	-			1					2			3
โกดังเก็บสินค้า	-				1			2			1	4
ร้านขายเสื้อผ้า	-					1						1
ร้านผลิตและ จำหน่ายลูกชิ้น	-					1						1
ร้านจำหน่ายวัสดุ ก่อสร้าง	-							1				1
ร้านผลิตและ จำหน่ายประตู	-								1			1
ร้านตัดเย็บ กระเป๋	-									1		1
บ้านเช่า	-										2	2
รับซื้อของเก่า	-							2				2
ร้านซ่อม	-								2			2
รวม	17	7	2	5	15	24	11	16	20	5	23	145

6.5) การท่องเที่ยว

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่มีสถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุ โนนแท่นพระ
สักการะพระเจ้าใหญ่

ที่มา : งานประชาสัมพันธ์และการท่องเที่ยว/สำนักปลัด

6.6) อุตสาหกรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่ไม่มีนิคมอุตสาหกรรม และโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่

6.7) การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่มีกลุ่มอาชีพได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคเนื้อบ้านเพ็กใหญ่
กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านโนนหอม กลุ่มสานหวดบ้านโคกกลาง กลุ่มผักปลอดสารพิษบ้านยานาง-โนนแต่,บ้านทุ่งแค
กลุ่มไม้กวาดบ้านสระบัว

6.8) แรงงาน

ในพื้นที่ส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่จะเน้นการทำเกษตรกรรม ทำสวน
เนื่องจากบริบทของพื้นที่ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า

7. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

7.1) การนับถือศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดในเขตพื้นที่ตำบลเพ็กใหญ่ จำนวน 9 แห่ง
และสำนักสงฆ์ 1 ประกอบด้วยวัดดังต่อไปนี้

(1) หมู่ที่ 1 บ้านสระบัว	วัดประทุมวัน
(2) หมู่ที่ 2 บ้านยานาง	วัดไทยสถิต
(3) หมู่ที่ 3 บ้านนาคสะดั่ง	สำนักสงฆ์นาควิไชย
(4) หมู่ที่ 4 บ้านโคกสี	วัดสามัคคี
(5) หมู่ที่ 6 บ้านหนองสะแบง	วัดศรีสง่าสามัคคี
(6) หมู่ที่ 7 บ้านโคกกลาง	วัดสว่างอารมณ์
(7) หมู่ที่ 8 บ้านโนนหอม	วัดสุคนธราวาส
(8) หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งแค	วัดธงชัย
(9) หมู่ที่ 2-10	สำนักสงฆ์โนนแท่นพระ

(10) หมู่ที่ 11 บ้านเพ็กใหญ่พัฒนา วัดป่าสุริยาเย็น

7.2 ประเพณีและงานประจำปี

นับตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันชุมชนยังรักษาประเพณีอันดีงามของบรรพบุรุษของตนและยึดถือปฏิบัติตามครรลองของชาวอีสานตลอดมาข้อมูลในด้านการประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ของชุมชน

ฮิต 12

เดือน	เรื่อง	สิ่งที่ชุมชนได้รับ / ผลที่เกิด
มกราคม (เดือนอ้าย)	วันขึ้นปีใหม่	จะมีการทำบุญตักบาตรและอุทิศส่วนกุศลผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ฟังเทศน์ ปลอญนง ปลอญปลา อวยพรซึ่งกันและกันหรืออาจจะส่งการ์ดอวยพร ของขวัญให้ผู้ใหญ่เพื่อรับพรอีกทั้งเป็นการสืบสานประเพณีอันดีงาม และจารีตประเพณีของไทย วันขึ้นปีใหม่นับเป็นโอกาสดีที่จะทำให้เราได้ทบทวนถึงการดำเนินชีวิตในอดีตเพื่อจะได้แก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น
กุมภาพันธ์ (เดือนยี่)	บุญคุณลาน	บุญคุณลาน เป็นการทำบุญข้าวขาวที่นวดเสร็จแล้วและกองไว้ในลาน ข้าวกำหนดทำในเดือนยี่จะเป็นช่วงข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ เหตุที่มีการทำบุญนี้เนื่องจากผู้ใดที่ทำนาได้ข้าวมากๆ ก่อนหอบหรือขนข้าวมา ใส่ถังฉางก็อยากทำบุญกุศล เพื่อเป็นสิริมงคลให้เพิ่มความมั่งมีศรีสุขแก่ ตนและครอบครัวสืบไป
มีนาคม (เดือนสาม)	การทำบุญข้าวจี	เมื่อถึงเดือนสามชาวบ้านจะพากันจี่ข้าวจี (วันเพ็ญ เดือนสาม) จะมีการทำบุญมาฆบูชา การทำบุญข้าวจี จะเริ่มตอนเช้า โดยใช้ข้าว เหนียวปั้นใส่น้ำอ้อย นำไปจี่บนไฟอ่อนแล้วชุบด้วยไข่ เมื่อสุกแล้วนำไป ถวายพระ
เมษายน (เดือนสี่)	บุญพระเวส ฟังเทศน์ มหาชาติ วันสงกรานต์	1.การทำบุญพระเวสฟังเทศน์มหาชาติ เป็นการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีจะมีการฟังเทศน์ เรื่องพระมหาเวสสันดรชาดกให้จบสิ้น ภายในวันเดียวในงานบุญนี้มักจะมีผู้นำของมาถวายพระซึ่งเรียกว่า “กัณฑ์หลอน” 2.กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทำในเทศกาลนี้ก็มี การทำความสะอาดบ้านเรือน ทำบุญทำทาน สรงน้ำพระรดน้ำและเล่นสาดน้ำกันวันที่ 13 เมษายน ว่า “วันมหาสงกรานต์” ซึ่งวันนี้ทางการได้ประกาศให้เป็น “วันผู้สูงอายุ”

เดือน	เรื่อง	สิ่งที่ชุมชนได้รับ / ผลที่เกิด
พฤษภาคม (เดือนห้า)	วันสงกรานต์	ตรุษสงกรานต์หรือบุญสงกรานต์ การสงกรานต์มีการรดน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้หลักผู้ใหญ่ ด้วยน้ำอบน้ำหอมเพื่อขอขมาและขอพร เป็นประเพณีอันดีงามควรรักษาไว้ มีการทำบุญถวายทาน การทำบุญสงกรานต์กำหนดเอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนห้า บางที่เรียกว่า บุญเดือนห้า ถือเป็นเดือนสำคัญ เพราะเป็นเดือนเริ่มต้นปีใหม่ไทย
มิถุนายน (เดือนหก)	บุญบั้งไฟ	บุญบั้งไฟและบุญวันวิสาขบูชาการทำบุญบั้งไฟเพื่อขอฝนและจะมีงาน บวชนาคพร้อมกันด้วย การทำบุญเดือนหกเป็นงานสำคัญ ก่อนการทำนาหมู่บ้านใกล้เคียงจะนำ เอาบั้งไฟมาจุดประชันขันแข่งกันหมู่บ้านที่รับเป็นเจ้าภาพจะจัดอาหาร เหล้ายามาเลี้ยงโดยไม่คิดมูลค่า เมื่อถึงเวลาที่จะตั้งขบวนแห่บั้งไฟและรำแข่งออกไป ณ ลานที่จุดบั้งไฟการแข่งขันจะกระทำด้วย ความสนุกสนาน ไม่มีการทะเลาะวิวาท คำแข่งและการแสดงประกอบจะออกไปในเรื่องเพศ แต่ก็มาถือสาหรือคิดเป็นเรื่องหยาบคายแต่อย่างใด
กรกฎาคม (เดือนเจ็ด)	ทำบุญข้าสະ (ล้าง)	การบุญบูชาบรรพบุรุษมีการเข่นสรวงหลักเมืองหลักบ้านปู่ตาผีตาแฮก ผีเมือง เป็นการทำบุญเพื่อระลึกถึงผู้มีพระคุณ
สิงหาคม (เดือนแปด)	บุญเข้าพรรษา	“เข้าพรรษา แปลว่า “พักฝน” หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝนการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด 3 เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี ถ้ามีแปดสองครั้ง ก็เลื่อนมาเป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือนแปดหลังและออกพรรษาในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11ชาวบ้านจะร่วมกันฟังเทศน์ ฟังธรรม

เดือน	เรื่อง	สิ่งที่ชุมชนได้รับ / ผลที่เกิด
กันยายน (เดือนเก้า)	ทำบุญข้าวประดับดิน	เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศแก่ญาติผู้ล่วงลับเพื่อบูชาผีบรรพบุรุษและผีไร้ญาติโดยชาวบ้านจะทำการจัดอาหาร ประกอบด้วยข้าว ของหวาน หมากพลู บุหรี่ ห่อด้วยใบตองกล้วย ร้อยเป็นพวงเตรียมไว้ถวายพระช่วงเที่ยงเพล พร้อมทั้งกล่าว เจริญวิญญานของบรรพบุรุษและญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับส่วนกุศลในครั้งนี้ ต่อมาใช้วิธีการกรวดน้ำหลังการถวายภัตตาหารพระสงฆ์แทน
ตุลาคม (เดือนสิบ)	บุญข้าวสาก	การทำบุญข้าวสากหรือข้าวสาก (สลากภัตร) ตรงกับวันเพ็ญเดือนสิบผู้ถวายจะเขียนชื่อของตนลงในภาชนะที่ใส่ของทาน และเขียนชื่อลงในบาตร ภิกษุสามเณรรูปใดจับได้ สลากของใคร ผู้นั้นจะเข้าไปถวายของเมื่อพระฉันเสร็จแล้ว มีการฟังเทศน์เป็นการอุทิศให้แก่ผู้ตายประเพณีบุญข้าวสาก นิยมทำในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายหรือเปรตผู้เป็นญาติพี่น้อง
พฤศจิกายน (เดือนสิบเอ็ด)	วันออกพรรษา	จะมีการทำบุญจุดประทีปโคมไฟในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด พระสงฆ์จะแสดงอาบัติ ทำการปวารณาคือการเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ กิจที่ชาวบ้านมักจะกระทำก็คือ การบำเพ็ญกุศล เช่น ทำบุญตักบาตร จัดดอกไม้ ธูปเทียน ไปบูชาพระที่วัดและฟังเทศน์ฟังธรรมเทศนา ของที่ชาวพุทธนิยมนำไปใส่บาตรในวันนี้ก็คือข้าวต้มมัดและการร่วมกุศลกรรม การ “ตักบาตรเทโว”
ธันวาคม (เดือนสิบสอง)	การทำบุญทอดกฐิน	การทำบุญทอดกฐินซึ่งเริ่มตั้งแต่วัน แรมหนึ่งค่ำเดือนสิบเอ็ดถึงกลางเดือนสิบสอง แต่ชาวอีสานครั้งก่อนนิยมเริ่มทำบุญทอดกฐินกัน ตั้งแต่ข้างขึ้นเดือนสิบสองจึงมักจะเรียกบุญกฐินว่า บุญเดือนสิบสอง การทอดกฐิน คือ การนำผ้ากฐินไปวางไว้ต่อหน้าพระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งที่ได้รับมอบหมาย จากคณะสงฆ์ทั้งนั้นเป็นเอกฉันท์ให้เป็นผู้รับกฐินนั้น

ครอง 14

- ครองที่ 1 เมื่อข้าวฮวงเป็นหมากแล้วอย่าฟ้าวกินก่อนให้เอาไปทำบุญให้ทานแก่ผู้มีศีลกินก่อน แล้วจึงกินภายหลัง
- ครองที่ 2 อย่าโลภมาก ตายออยถอยตาซัง อย่าจ่ายเงินแดง อย่าแปลงเงินคว้าง และอย่ากล่าวคำหยาบซ้ากล้าแข่งต่อกัน
- ครองที่ 3 ให้พร้อมกันเฮ็ดฮั่วใต้ และกำแพงอ้อมวัดวาอาราม และบ้านเฮือนของตน ปุกหอบูชาไว้สี่แจบ้านเฮือน
- ครองที่ 4 เมื่อจักขึ้นเฮือนนั้น ให้สาวล้างตีนเสียก่อนจึงขึ้น
- ครองที่ 5 เมื่อถึงวันศีล 7-8-14-15 คำ ให้สมมาก่อนเสาแลคิงไฟ หัวขันไดและประตูที่ตนอาศัยอยู่
- ครองที่ 6 เมื่อจักนอนให้เอาน้ำล้างตีนเสียก่อนจึงนอน
- ครองที่ 7 ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ธูปเทียนสมมาผัวของตน และถึงวันอุโบสถให้แต่งดอกไม้ธูปเทียนไปเคนพระสังฆเจ้า
- ครองที่ 8 ถึงวันศีลดับศีลเพ็งมานั้นให้นิมิตพระสังฆเจ้า มาสูตรมุงคุณเฮียนและทำบุญใส่บาตรถวายทาน
- ครองที่ 9 เมื่อพระภิกษุมาบิณฑบาตนั้น อย่าให้เพินครองท่า และเวลาใส่บาตรก็อย่าชุนบาตร และอย่ามใส่บาตรนั้นอย่าใส่เกิบกั้งฮ่อม ผ้าปกหัวฮ่อมหลาน หรือถือเครื่องศาสตราวุธ
- ครองที่ 10 เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ซ่าอะเปื่องตันแล้วให้แต่งขันดอกไม้ธูปเทียน และเครื่องอัฐฐบริวารไปถวายทาน
- ครองที่ 11 เมื่อเห็นพระภิกษุเจ้า กายมาให้นั่งยอมมือไหว้ก่อนแล้วจึงค่อยเจรจา
- ครองที่ 12 อย่าเหยียบย่ำเงาพระภิกษุมีศีลบริสุทธิ์
- ครองที่ 13 อย่าเอาอาหารเหลือกินแล้วไปทานให้แก่พระภิกษุเจ้า และอย่าเอาไว้ให้ผัวกิน จะกลายเป็นบาปได้ อันใดในชาติหน้ากะมีแต่แนวบ่ดี
- ครองที่ 14 อย่าเสพเมณูกามคุณในวันศีลวันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันสงกรานต์ อย่าต้อเฮ็ดได้

7.3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น “หวดหนึ่งข้าวเหนียว” การสันทัดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวตำบลเพ็กใหญ่ การสันทัดสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นความรู้ที่ส่อนกันในรอบครัว ผ่านการปฏิบัติและการลงมือทำ ไม่มีการจดบันทึกแต่เป็นการทำให้ดูและเป็นการทำมาเรื่อยๆกลายมาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทุกคนต้องช่วยกันรักษาและอนุรักษ์ต่อไป

7.4) OTOP สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

- สินค้าพื้นเมืองได้แก่ 1.หวดนึ่งข้าว 2.ไม้กวาดทางมะพร้าว
- ของที่ระลึกได้แก่ 1.กระเป๋าคอ 2.ผ้าพันคอ 3.ผ้าคลุมไหล่

8. ทรัพยากรธรรมชาติ

8.1) น้ำ

ทุ่งพิงพืด มีพื้นที่ประมาณ 1,530 ไร่ 1 งาน 84 ตารางวา ขณะนี้องค์การสวนพฤกษศาสตร์ขอนแก่น สำนักนายกรัฐมนตรีน เป็นผู้ดูแลบางส่วนในการปรับปรุงให้เป็นแหล่งข้อมูลพันธุ์ไม้ต่าง ๆ และเป็นแหล่งศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยว

สภาพปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ คือฝนทิ้งช่วงในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่เป็นพื้นที่รับน้ำของกลุ่มน้ำมูลตอนบนกลุ่มน้ำสาขา ห้วยเอ็ก มีลำห้วยธรรมชาติและลำห้วยขุดเพิ่มเติม รายละเอียดดังนี้

ลำห้วยในตำบลเพ็กใหญ่

ลำดับที่	รายการ	อยู่ในพื้นที่
1	ลำห้วยหลุมม่วง มีระยะทาง 1,198 ก.ม. กว้าง 27 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.1
2	ลำห้วยทางควาย มีระยะทาง 0.300 ก.ม. กว้าง 14 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.1
3	ลำห้วยโสกน้ำขาว มีระยะทาง 0.700 ก.ม. กว้าง 16 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.1
4	ลำห้วยฮ่องแซง มีระยะทาง 1,585 ก.ม. กว้าง 18 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.6
5	ลำห้วยฝายใหญ่ มีระยะทาง 0.184 ก.ม. กว้าง 18 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.6
6	ลำห้วยวังเวินตอนบน มีระยะทาง 1,000 ก.ม. กว้าง 12 ม. ลึกเฉลี่ย 2.50 ม.	ม.6
7	ลำห้วยวังเวินตอนล่าง มีระยะทาง 1,400 ก.ม. กว้าง 12 ม. ลึกเฉลี่ย 2.50 ม.	ม.11
8	ลำห้วยหิน มีระยะทาง 1,825 ก.ม. กว้าง 18 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.2
9	ลำห้วยสีดอฝ่งทิศตะวันออก มีระยะทาง 2,290 ก.ม. กว้าง 17 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.	ม.2
10	ลำห้วยสีดอฝ่งทิศตะวันตก มีระยะทาง 1,300 ก.ม. กว้าง 17 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.	ม.10
11	ลำห้วยชุมปูนตอนล่าง มีระยะทาง 1,575 ก.ม. กว้าง 15 ม. ลึกเฉลี่ย 30.00 ม.	ม.3
12	ลำห้วยชุมปูนตอนบน มีระยะทาง 1,263 ก.ม. กว้าง 15 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.3
13	ลำห้วยทุมเขือก มีระยะทาง 1,000 ก.ม. กว้าง 15 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.9
14	ลำห้วยหนองไผ่ มีระยะทาง 1,190 ก.ม. กว้าง 14.50 ม. ลึกเฉลี่ย 2.00 ม.	ม.6,4
15	ลำห้วยหนองขาม มีระยะทาง 0.545 ก.ม. กว้าง 15 ม. ลึกเฉลี่ย 2.50 ม.	ม.9

16	ลำห้วยทางควาย มีระยะทาง 1,584 ก.ม. กว้าง 15 ม. ลึกเฉลี่ย 2.50 ม.	ม.9
17	ลำห้วยอุปฮาด มีระยะทาง 2,685 ก.ม. กว้าง 15 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.8
18	ลำห้วยบักนาย มีระยะทาง 0.575 ก.ม. กว้าง 11 ม. ลึกเฉลี่ย 1.50 ม.	ม.6
19	ลำห้วยหลักด่าน มีระยะทาง 0.650 ก.ม. กว้าง 15 ม. ลึกเฉลี่ย 3.00 ม.	ม.8

สระน้ำสาธารณะประโยชน์ในตำบลเพ็กใหญ่

ลำดับที่	รายการ	อยู่ในพื้นที่
1	สระประทุมวัน กว้าง 120 ม. ยาว 220 ม. ลึก 5 ม. พื้นที่การเกษตร 2,000 ไร่	ม.1
2	สระเย็น กว้าง 115 ม. ยาว 245 ม. ลึก 5 ม. พื้นที่การเกษตร 3,291 ไร่	ม.2
3	สระแก กว้าง 50 ม. ยาว 80 ม. ลึก 3 ม. พื้นที่การเกษตร 371 ไร่	ม.3
4	หนองชุมปูน กว้าง 80 ม. ยาว 120 ม. ลึก 4 ม. พื้นที่การเกษตร 371 ไร่	ม.4
5	สระแก กว้าง 40 ม. ยาว 40 ม. ลึก 6 ม. พื้นที่การเกษตร 175 ไร่	ม.4
6	สระวัด กว้าง 40 ม. ยาว 60 ม. ลึก 4 ม. พื้นที่การเกษตร 175 ไร่	ม.4
7	สระคูขาด กว้าง 110 ม. ยาว 250 ม. ลึก 5 ม. พื้นที่การเกษตร 1,978 ไร่	ม.5
8	สระวัด กว้าง 35 ม. ยาว 60 ม. ลึก 3 ม. พื้นที่การเกษตร 1,318 ไร่	ม.6
9	สระแก กว้าง 70 ม. ยาว 119 ม. ลึก 3.50 ม. พื้นที่การเกษตร 2,715 ไร่	ม.7
10	สระร้อยดี กว้าง 120 ม. ยาว 160 ม. ลึก 3 ม. พื้นที่การเกษตร 2,715 ไร่	ม.7
11	หนองผักท้อ กว้าง 100 ม. ยาว 180 ม. ลึก 3 ม. พื้นที่การเกษตร 3,168 ไร่	ม.8
12	สระหนองขาม กว้าง 40 ม. ยาว 60 ม. ลึก 3 ม. พื้นที่การเกษตร 4,036 ไร่	ม.9
13	สระหนองโก กว้าง 60 ม. ยาว 100 ม. ลึก 3 ม. พื้นที่การเกษตร 2,145 ไร่	ม.10

ประเภทแหล่งน้ำในตำบลเพ็กใหญ่

1) บ่อน้ำตื้น	40	แห่ง
2) บ่อบาดาล	6	แห่ง
3) ประปาหมู่บ้าน	9	แห่ง
4) แหล่งน้ำธรรมชาติ ห้วย/หนอง/คลอง/บึง ฯลฯ	19	แห่ง
5) สระน้ำในไร่นา	210	แห่ง

8.2) ป่าไม้

โนนแท่นพระ พื้นที่ 235 ไร่ 3 งาน 39 ตารางวา เป็นพื้นที่โนนสูง เคยเป็นที่อยู่อาศัยของขอมสมัยประวัติศาสตร์ และเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อสิบกักรี่ ที่ประชาชนตำบลเพ็กใหญ่นับถือ และเป็นสถานที่จัดงานประเพณีสงกรานต์ , จัดงานบุญบั้งไฟของตำบลเพ็กใหญ่

โคกทำเล พื้นที่ 352 ไร่ 3 ตารางวา เป็นโคกที่มีพันธุ์ไม้ตามธรรมชาติขึ้นเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้านแถบนั้น คือการเก็บเห็ด

8.3) ภูเขา

เนื่องจากบริบทของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเพ็กใหญ่เป็นลักษณะที่ราบลุ่มจึงไม่มีภูเขา

8.4) ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ป่าโคกทำเล เป็นโคกที่มีพันธุ์ไม้ตามธรรมชาติขึ้นเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้าน
2. โนนแท่นพระ เป็นที่อยู่อาศัยของขอมสมัยประวัติศาสตร์ และเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าพ่อสิบกักรี่ที่ประชาชนตำบลเพ็กใหญ่นับถือเป็นสถานที่จัดงานประเพณีสงกรานต์และจัดงานบุญบั้งไฟ

2.3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

